

Sverige och Agenda 2030

— rapport till FN:s politiska högnivåforum 2017
om hållbar utveckling

 Sverige

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Juni 2017

Innehåll

Sammanfattning / s 4

1.

Inledning / s 8

2.

**Utgångspunkter för
Sveriges arbete
med Agenda 2030 / s 9**

4.

**Institutionell organisation
och styrning nationellt
/ s 14**

3.

**Sveriges utgångsläge
för genomförandet
av Agenda 2030 / s 11**

5.

**Mål och delmål -
preliminära resultat för
Sverige 2017 / s 16**

6.

**Pågående arbete i Sverige för
att genomföra Agenda 2030
/ s 42**

7.

**Särskilda teman och
svenska initiativ / s 73**

8.

**Sveriges fortsatta
arbete / s 81**

Sammanfattning

Det är regeringens ambition att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 – både på hemmaplan och när det gäller att bidra till det globala genomförandet av agendan. Detta är den första rapporten från den svenska regeringen om genomförandet av Agenda 2030. Rapporten har tagits fram i en bred konsultationsprocess med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer i olika referensgrupper.

Sverige ser Agenda 2030 och de globala målen, det rättsligt bindande klimatavtalet som slöts i Paris i december 2015, slutdokumentet från konferensen om utvecklingsfinansiering, Addis Ababa Action Agenda (Addis Abeba-agendan) i juli 2015 och Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030 som sammanhängande delar av det nya globala ramverket för hållbar utveckling.

En utgångspunkt för Sverige är att genomförandet av Agenda 2030 innebär en process av successiv omställning och vidareutveckling av Sveriges samhällsmodell som modern och hållbar välfärdsstat, nationellt och som del av det globala systemet. I den processen ska alla i Sverige vara med, och ingen lämnas utanför.

Grundläggande för arbetet är att det finns ett brett ägarskap för Agenda 2030 bland alla aktörer i samhället, ett ägarskap och en delaktighet som utvecklas och fördjupas över tid. Det gemensamma engagemanget, byggt på kunskap och insikt, från den lokala till den nationella nivån, är en nödvändig grund.

En grundbult i den svenska samhällsmodellen är en lång tradition av samarbete och samverkan, såväl nationellt som internationellt. Den inriktningen behövs i högsta grad för genomförandet av Agenda 2030. Det gäller att utveckla de partnerskapsdrivna processerna med nytänkande kring strategisk och operativ styrning. Ett antal aktörsplattformar och partnerskap med bäring på agendan har skapats, framför allt med och mellan näringslivet, civilsamhället, forskarsamhället och kommunerna. Tvärsektoriella partnerskap, också internationellt, blir allt viktigare med tanke på hur sammanflätade målen och delmålen i agendan är.

Sveriges genomförande av Agenda 2030 sker, och ska ske, genom beslut och åtgärder i den dagliga verksamheten och genom befintliga styrprocesser. Den ordinarie verksamheten i den offentliga sektorn, och i samhället som helhet, ska genomsyras av det integrerade tanke- och synsätt på hållbar utveckling som Agenda 2030 utgör.

Sveriges fokus inriktas mot en rättvis och hållbar global utveckling. Regeringen för en ambitiös samstämmighetspolitik som sätter rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv i centrum. Politiken för global utveckling fast-

ställdes av riksdagen 2003 och har sedan 2014 tillämpats med ökad kraft. Solidaritet är en grundval i arbetet. Jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för genomförandet av Agenda 2030, i Sverige och i världen. Engagemanget på den lokala nivån är grundläggande. Sverige har sedan 1970-talet ett omfattande internationellt utvecklingsbistånd, som är inriktat på att bidra till genomförandet av agendan.

Sverige bedriver sedan 1970-talet ett omfattande internationellt utvecklings-samarbete och sedan 2006 uppgår Sveriges bistånd årligen till cirka 1 procent av BNI. Regeringen presenterade i december 2016 ett nytt policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd som tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och dess mål för hållbar utveckling. Utvecklingssamarbetet ska fungera katalytiskt och bidra till att skapa förutsättningar för ökade finansiella flöden, kunskapsutbyte och hållbara investeringar med ett brett deltagande. Det fyller också en viktig funktion när det gäller att finansiera områden som har svårt att attrahera egna resurser.

Den centrala processen att göra Agenda 2030 till en integrerad del av Regeringskansliets ordinarie verksamhet har inletts. Det blir en angelägen uppgift att leva upp till de svenska målsättningarna när det gäller genomförandet av agendan.

Gynnsamt utgångsläge – och betydande utmaningar

Sverige har ett gynnsamt utgångsläge för genomförandet av Agenda 2030. Grundläggande är de fredliga och demokratiska förhållanden som karakteriserat landet under lång tid och som innefattar en utvecklad samverkanskultur mellan de olika samhällsaktörerna, politiskt, ekonomiskt och socialt. En viktig anledning till att Sverige har ett gott utgångsläge är att den ekonomiska utvecklingen över tid har varit stark. Detta har sin grund i ett gott näringslivsklimat och ett dynamiskt näringsliv, med internationell utblick och omfattande handelsrelationer. Arbetsmarknadens parter har varit väl organiserade och tydligt inriktade på att genom förhandlingar finna lösningar. Sverige har på demokratisk-politisk väg kunnat utveckla en välfärdsmodell med ambitionen att garantera alla invånare tillgång till god hälsa, skola och utbildning, en god miljö, bostad och arbete. En aktiv jämställdhetspolitik har bidragit till att minska skillnaderna mellan kvinnor och män i samhället. Riksdagen har som ett politiskt mål fastställt att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Sedan 2003 finns en av riksdagen beslutad nationell folkhälsopolitik med elva målområden. Det fastlagda övergripande målet för politiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) slår fast att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Sedan hösten 2016 är jämställd hälsa ett jämställdhetspolitiskt delmål.

Sverige har sedan slutet av 1990-talet ett nationellt miljömålssystem med mål beslutade av riksdagen. Miljömålen ger en struktur och en konkretisering åt Sveriges arbete med klimat och miljö. Ansvariga myndigheter gör en årlig uppföljning av miljömålen och vart fjärde år görs en mer omfattande utvärdering av måluppfyllnaden. Sedan 2017 kopplas uppföljningen till berörda mål och

delmål i Agenda 2030. År 2010 tillsatte regeringen Miljömålsberedningen, vars arbete ska pågå till 2020 och som har i uppdrag att lämna förslag till hur Sveriges miljömål ska uppnås.

På regeringens uppdrag har Statistiska centralbyrån (SCB), i samarbete med ett antal andra svenska myndigheter, utarbetat en omfattande redovisning som på basis av befintlig data och statistik ger en första preliminär och systematisk bedömning per mål och delmål av hur Sverige för närvarande lever upp till Agenda 2030. SCB redovisar drygt 120 indikatorer, varav cirka 100 exakt, delvis eller ungefärligt överensstämmer med de globala indikatorerna. Av samtliga globala indikatorer bedömer SCB att 49 indikatorer, det vill säga 20 procent av samtliga, är uppfyllda för Sveriges del.

I denna rapport från regeringen lämnas i avsnitt 5 för varje globalt mål en bedömning av det aktuella läget samt vilka utmaningar som föreligger. Redovisningen bygger huvudsakligen på SCB:s rapport.

Positiva resultat finns på flera områden, exempelvis när det gäller fattigdom och hunger, jämställdhet, utbildning, hälsa, vatten och infrastruktur. När det gäller klimatmålet har Sveriges utsläpp av växthusgaser minskat med 25 procent mellan 1990 och 2015. Men utmaningarna är tydliga, till exempel när det gäller att finna metoder för att snabbt och effektivt bidra till klimatomställning både i Sverige och i andra delar av världen. Detsamma gäller målsättningarna om hållbara hav och marina resurser.

Sverige har betydande utmaningar när det gäller målet att uppnå hållbar konsumtion och produktion i och utanför Sverige. I Sverige finns även ett antal utmaningar relaterade till ojämlikhet – att minska inkomstklyftorna, inklusive inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män för samma arbete, och öka de disponibla inkomsterna för vissa utsatta grupper samt att uppnå jämlik hälsa och lika möjligheter till livslångt lärande. Personer med funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda och unga har i större utsträckning svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Diskriminering i vardagen av olika grupper i samhället behöver motverkas och förebyggas. Det finns vidare fortfarande utmaningar när det gäller att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Ett omfattande arbete pågår i hela det svenska samhället

Ett omfattande arbete pågår i hela det svenska samhället kring Agenda 2030. I avsnitt 6 beskrivs hur flertalet samhällsaktörer, förutom regering, riksdag och de statliga myndigheterna, är aktiva på många nivåer: kommuner och landsting, företagen inom det privata näringslivet, såväl stora, medelstora som små företag, arbetsmarknadens parter, civilsamhällets mångskiftande organisationer och forskarsamhället.

Ett antal konkreta och kortfattade exempel, som endast är ett litet urval av vad som görs, visar hur engagemanget och kunskapen ökar i det svenska samhället bland och mellan olika aktörer. I en av Utrikesdepartementet särskilt sammanställd skrift finns exempel och ytterligare redovisningar av det pågående arbetet, alltjämt dock endast ett urval av all den verksamhet med bäring på Agenda 2030 som bedrivs¹.

¹ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

I avsnitt 7 lyfts några särskilda teman och svenska initiativ fram i det pågående arbetet:

- » jämställdhet, kvinnors rättigheter och den feministiska utrikespolitiken,
- » internationellt klimatstöd,
- » FN:s havskonferens 2017,
- » initiativet Global Deal,
- » innovationspolitik och särskilda samverkansprogram, samt
- » initiativ mot antibiotikaresistens.
- »

Det fortsatta arbetet

Regeringen ser med tillförsikt på det fortsatta arbetet i Sverige och internationellt för att genomföra Agenda 2030 och bidra till att uppfylla de globala målen för hållbar utveckling.

Regeringen har för avsikt att utforma en övergripande och nationell handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030. I mars 2016 tillsattes en nationell delegation med uppdrag att bland annat utarbeta förslag till en handlingsplan. Detta förslag presenterades den 1 juni 2017.

Nationella indikatorer för alla delmål i Agenda 2030 och ett sammanhängande uppföljningssystem ska utarbetas och fastställas. På grundval av de indikatorer som etableras nationellt blir det en grannliga uppgift att fastställa vilka kvantitativa eller kvalitativa värden och mål som ska uppnås till senast 2030.

En särskilt intressant och svår uppgift är att utarbeta och fastställa integrerade indikatorer, med hänsyn till kopplingarna mellan de olika målen och delmålen. Existerande uppföljningssystem och angivna mål, som till exempel miljömålssystemet och folkhälsomålen samt de nya välfärdsmåten, ger stora fördelar som kommer att tas tillvara. Dessa befintliga mål och processer är en viktig utgångspunkt för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

I arbetet för att förverkliga de 17 globala målen inom Sverige och för att bidra till genomförandet globalt, kan mål- och intressekonflikter uppstå när åtgärder planeras och vidtas. Regeringen ser det som angeläget att tydligt identifiera potentiella eller faktiska konflikter för att kunna göra medvetna avvägningar och val i genomförandet av agendan.

En grundbult i den svenska samhällsmodellen är en lång tradition av samarbete och samverkan, såväl nationellt som internationellt. För svensk del kommer därför arbetet med att vidareutveckla existerande partnerskap, samt främja och ingå i nya partnerskap, inte minst av tvärsektorieell karaktär, både i Sverige och internationellt, att vara en ledstjärna under de kommande åren.

Den svenska regeringen kommer som en aktiv aktör bidra på det internationella planet, bilateralt, inom EU, och i FN-systemet, till att stödja och främja genomförandet av Agenda 2030, klimatavtalet från Paris och Addis Abeba-agendan om utvecklingsfinansiering.

.

1.

Inledning

Den svenska regeringen ser Agenda 2030 och de 17 målen för hållbar utveckling som ett övergripande och framåtsyftande åtagande som Sverige ska vägledas av. Begreppet hållbar utveckling är centralt och syftar på en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Den svenska regeringen ser också Agenda 2030 som ett dynamiskt ramverk som globalt öppnar nya möjligheter för alla samhällen och aktörer, såväl nationellt som internationellt. Det är en agenda för en gemensam och långsiktigt hållbar miljömässig, social och ekonomisk utveckling, kopplad till att bekämpa fattigdom och hunger och ojämlikhet inom och mellan länder för att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen. De mänskliga rättigheterna ska förverkligas, jämställdhet uppnås och kvinnors och flickors egenmakt främjas. Det långsiktiga skyddet för planeten och dess naturresurser ska garanteras.

Alla staters frivilliga åtagande om Agenda 2030 och målen för en hållbar utveckling inger förnyat hopp för framtiden för alla, särskilt med tanke på barn, ungdomar och världens ännu ofödda generationer.

Det är regeringens ambition att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 – både inom Sverige och när det gäller att bidra till det globala genomförandet av agendan. Sverige ska vara en aktiv och konstruktiv partner i det gemensamma internationella arbetet med genomförandet av Agenda 2030. Det multilaterala arbetet är idag kanske viktigare än någonsin i modern tid.

Sveriges statsminister tog i september 2015 initiativ till en informell politisk högnivågrupp som består av stats- och regeringschefer från Brasilien, Colombia, Liberia, Sydafrika, Tanzania, Tunisien, Tyskland, Östtimor och Sverige, för att främja att Agenda 2030 hålls högt på den internationella politiska dagordningen.

I denna första rapport från regeringen till FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (High Level Political Forum on Sustainable Development, HLPF) redovisas arbetet inom Sverige och internationellt för att genomföra Agenda 2030. Rapporten redovisar också regeringens preliminära bedömning av hur Sverige 2017 lever upp till de globala målen och delmålen i agendan. Bedömningen visar att det finns flera positiva resultat och styrkor – och ett antal viktiga utmaningar för Sverige i det fortsatta arbetet till 2030.

Rapporten har tagits fram i en bred konsultationsprocess, med underlag och bidrag från ett stort antal samhällsaktörer i olika referensgrupper.

2.

Utgångspunkter för Sveriges arbete med Agenda 2030

En utgångspunkt är att genomförandet av Agenda 2030 innebär en process av successiv omställning och vidareutveckling av Sveriges samhällsmodell som modern och hållbar välfärdsstat, på hemmaplan och som del av det globala systemet. I den processen ska alla relevanta sektorer och perspektiv genomgående beaktas. Alla i Sverige ska vara med, och ingen ska lämnas utanför!

Grundläggande för arbetet är att det finns ett brett ägarskap och delaktighet bland alla aktörer i samhället som utvecklas och fördjupas över tid. Det gemensamma engagemanget, byggt på kunskap och insikt, från den lokala till den nationella nivån, är en nödvändig grund.

Ett effektivt genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling sker genom beslut och åtgärder i den dagliga verksamheten och i befintliga styrprocesser. Den ordinarie verksamheten i den offentliga sektorn, och i samhället som helhet, ska genomsyras av det integrerade tanke- och synsätt på hållbar utveckling som agendan utgör. Samstämmigheten för en rättvis och hållbar utveckling, horisontellt mellan politikområden och vertikalt från global till lokal nivå, och från mål till genomförande, ska stärkas i alla dimensioner. Nyttänkande och framåtsyftande normgivning ska stödja genomförandet av agendan.

Sverige ska fortsätta att bygga breda och innovativa partnerskap som inkluderar hela samhället. Partnerskapet mellan den offentliga sektorn och näringslivet ska vitaliseras och fördjupas. Partnerskapet mellan den offentliga sektorn och den idéburna sektorn ska präglas av öppenhet och nyttänkande. Den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på en ansvarsfördelning mellan staten och arbetsmarknadens parter. Partnerskapet förstärks mellan nationella, regionala och lokala aktörer. Ett särskilt fokus läggs på ömsesidigt lärande och gemensam handlingskraft. De globala målen ska förverkligas lokalt – i hela Sverige.

I det internationella engagemanget verkar Sverige för ökat samarbete och nya partnerskap mellan länder, näringsliv, arbetsmarknadens parter, civilsamhällets organisationer och kunskapssamhället, i olika delar av världen. Sveriges fokus och bidrag inriktas mot en rättvis och hållbar global utveckling. Solidaritet är en grundval i arbetet. En ledstjärna är att tänka globalt och handla lokalt. Engagemanget på den lokala nivån är grundläggande. Sverige har en samhällsmodell där kommuner och landsting på självstyrelsens grund ansvarar för stora delar av samhällsservicen.

Det fördjupade samarbetet mellan alla aktörer som kommer att behövas för att genomföra Agenda 2030 förstärker värdegrunden och sammanhållningen i det svenska samhället. Detta bidrar i sin tur till att öka Sveriges konkurrens- och attraktionskraft som en kunskaps- och innovationsnation, vilket också stärker Sveriges förmåga att bidra globalt.

Den partnerskapsdrivna processen i genomförandet av Agenda 2030 kommer att utvecklas med nytänkande kring strategisk och operativ styrning. Det är en nyckel till såväl förstärkt institutionell kapacitet och förändringsbenägenhet som effektiv mobilisering och utnyttjande av Sveriges samhällsliga resurser, både offentliga, privata och idéburna.

3.

Sveriges utgångsläge för genomförandet av Agenda 2030

2 [Kroll, Christian \(2015\); Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?](#) Gütersloh. Bertelsmann Stiftung; [Weitz, Nina, et.al \(2015\); Sustainable Development Goals for Sweden: Insights on Setting a National Agenda.](#) Stockholm. Stockholm Environment Institute; [Sachs, Jeffrey, et al. \(2016\); Preliminary Sustainable Development Goal \(SDG\) Index and Dashboard.](#)SDSN; OECD (2016): *Measuring Distance to the SDGs Targets. A pilot assessment of where OECD countries stand.* Paris. OECD; [Halonen, Mikko, et.al. \(2017\); Nordic implementation of the Global Agenda 2030 for Sustainable Development.](#)Gaia Consulting and Stockholm Environment Institute.

3 Som områden där Sverige har utmaningar anger till exempel en studie, [Weitz et.al \(2015\)](#), utbildning, sysselsättning, jämlikhet, konsumtion, klimat samt hav och marina resurser.

4 Handlingsprogrammet Agenda 21 antogs vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992.

Sverige har ett gynnsamt utgångsläge för genomförandet av Agenda 2030. Ett antal oberoende internationella analyser² konstaterar detta. Studierna pekar samtidigt på att Sverige har viktiga utmaningar framför sig³.

Ett antal faktorer har sammantaget bidragit till att Sverige är väl rankat i de internationella jämförelserna. Grundläggande är de fredliga och demokratiska förhållanden som karakteriserat landet under lång tid och som innefattar en utvecklad samverkanskultur mellan de olika samhällsaktörerna, politiskt, ekonomiskt och socialt. En betydelsefull faktor för att Sverige har ett gott utgångsläge är vidare att den ekonomiska utvecklingen över tid har varit stark. Detta har sin grund i ett gott näringslivsklimat och ett dynamiskt näringsliv med internationell utblick och omfattande handelsrelationer. Arbetsmarknadens parter har varit väl organiserade och tydligt inriktade på att genom förhandlingar finna lösningar. Sverige har på demokratisk-politisk väg kunnat utveckla en välfärdsmodell med ambitionen och förmågan att garantera alla invånare förutsättningar till god hälsa, tillgång till skola och utbildning, en god miljö, bostad och arbete. En aktiv jämställdhetspolitik har bidragit till att minska skillnaderna mellan kvinnor och män i samhället.

Till detta ska läggas att Sverige sedan 1990-talet och FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992 aktivt har arbetat med hållbarhetsfrågor på både lokal och nationell nivå, bland annat genom att tillämpa handlingsprogrammet Agenda 21⁴. Sveriges första strategi för en nationell hållbar utveckling antogs av riksdagen 2002. Den var ett steg i arbetet med att integrera de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna av hållbar utveckling. Samma år infördes i svensk grundlag en bestämmelse om att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer (1 kap. 2 § regeringsformen).

I slutet av 2003 beslutade riksdagen om en svensk politik för en rättvis och hållbar global utveckling som omfattar alla politikområden (Politik för global utveckling, PGU). PGU understryker att samstämmighet mellan de olika politikområdena behövs för att främja en hållbar utveckling där ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv sätts i centrum.

Den första nationella strategin för hållbar utveckling från 2002 följdes av revideringar och utvidgningar 2004 och 2006. Från 2003 och framåt har Sverige i perioder haft flera olika funktioner på central statlig nivå för att främja hållbarhetsarbetet.

Redan år 1991 beslutade riksdagen om mål för miljöpolitiken som 1999 tog formen av dagens miljö kvalitetsmål. Dessa konkretiserar den miljömässiga dimensionen av hållbar utveckling.

5 Dir. 2010:74.

År 2010 tillsatte regeringen Miljömålsberedningen⁵ som ska arbeta fram till 2020 och har i uppdrag att lämna förslag till hur Sveriges miljö kvalitetsmål och generationsmål ska uppnås. Miljömålen motsvarar många av målen och delmålen i Agenda 2030. Statliga myndigheter lämnar årligen en redovisning av måluppfyllnaden av de nationella miljömålen.

Det finns även en rad andra politikområden, med mål som anknyter till Agenda 2030, till exempel trafiksäkerhetsmål inom transportpolitiken. Mål av detta slag finns också bland de globala målen i agendan.

Inför och under de internationella förhandlingarna om Agenda 2030 skedde en omfattande dialog i Sverige med företrädare för civilsamhället, näringslivet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), statliga myndigheter och andra icke-statliga aktörer. Företrädare för dessa aktörer ingick också i den officiella svenska delegationen till förhandlingarna i FN. Den inkluderande arbetsmetoden har inneburit en stark förankring i samhället i det inledande arbetet med Agenda 2030.

Regeringen ser Agenda 2030, det rättsligt bindande klimatavtalet som slöts i Paris i december 2015, slutdokumentet från konferensen om utvecklingsfinansiering, Addis Ababa Action Agenda (Addis Abeba-agendan) i juli 2015, och Sendai-ramverket för katastrofriskreducering 2015–2030 som sammanhängande delar av det nya globala ramverket för hållbar utveckling.

För regeringen är PGU och arbetet med Addis Abeba-agendan viktiga verktyg och medel i genomförandet av Agenda 2030, såväl på inom Sverige som när det gäller Sveriges bidrag till det globala genomförandet av agendan. Politiken för global utveckling är central för att bidra till uppfyllandet av de globala målen i Agenda 2030. Det behövs ett samstämmigt tillvägagångssätt i alla led, från utformning av politiken till faktiskt genomförande.

Slutdokumentet från Addis Abeba är ett sammanhängande, konkret och operativt inriktat ramverk för att mobilisera finansiella resurser, teknologi och partnerskap för genomförandet av Agenda 2030. Addis Abeba-agendan länkar direkt till agendans mål 17 om genomförande och globalt partnerskap. Sverige har presenterat en utförlig rapport, Towards achieving the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals: Report on the Implementation of the Addis Ababa Action Agenda on Financing for Development, till Financing for Development Forum i maj 2017 i New York⁶. Rapportens många exempel visar hur ramverket blir en motor för genomförandet av Agenda 2030. Jämställhetsbudgetering är ett strategiskt verktyg för detta.

6 <http://www.regeringen.se/49d52b/contentassets/f883444856cd40838e69a22d5da2beed/report-on-the-implementation-of-the-addis-ababa-action-agenda-on-financing-for-development>.

I en granskning av det svenska utvecklingsarbetet från OECD 2016 framhålls Sverige som en global ledare på utvecklingsområdet med starkt engagemang för Agenda 2030. OECD konstaterar att Sverige är aktivt involverat i att utforma utvecklingsagendan på global nivå och fortsatt är ett av de mest generösa givarländerna.

Sammanfattningsvis har Sverige såväl ett gynnsamt utgångsläge som viktiga utmaningar framför sig. Regeringen ser båda förhållandena som drivkrafter för Sverige och de svenska aktörerna i det fortsatta arbetet med att genomföra Agenda 2030 i Sverige och bidra internationellt till det globala förverkligandet av de 17 målen i agendan.

4.

Institutionell organisation och styrning nationellt

Riksdagen och regeringen fattar både vägledande och bindande beslut som påverkar genomförandet av Agenda 2030 i det svenska samhället och för Sveriges bidrag till det globala genomförandet av agendan. En förutsättning för ett adekvat och sammanhållet genomförande är att det sker på alla nivåer i den offentliga förvaltningen, utifrån både ett horisontellt och vertikalt perspektiv. Det förutsätter, förutom kunskap och engagemang, en styrning från regeringens sida som kombinerar ordinarie berednings- och beslutsprocesser med ett övergripande och sammanhängande perspektiv som konsekvent utgår från agendan och de 17 globala målen.

Regeringen

Regeringen är kollektivt ansvarig för att genomföra Agenda 2030. Frågorna bereds av departementen utifrån respektive statsråds ansvarsområde. Två ministrar har därutöver särskilt övergripande ansvar. Civilministern ansvarar för att samordna och främja genomförandet av agendan nationellt i Sverige. Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat leder arbetet med Sveriges bidrag till det internationella genomförandet genom politiken för global utveckling och det svenska biståndet.

Direkt under statsråden finns en mindre samrådsgrupp för Agenda 2030 med statssekreterare från Finansdepartementet, Utrikesdepartementet, Miljö- och energidepartementet och Näringsdepartementet.

I Regeringskansliet finns på tjänstemannanivå en interdepartemental arbetsgrupp för Agenda 2030, i vilken samtliga departement deltar.

Riksdagen

Riksdagens beslut på olika områden har avgörande betydelse för möjligheterna att genomföra Agenda 2030. I riksdagen är det i första hand utrikesutskottet och finansutskottet som på ett mer generellt plan behandlar Agenda 2030-frågor. Med tanke på omfattningen av Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling kommer dock så gott som alla utskott att i praktiken bli berörda av och involverade i genomförandet.

Agenda 2030-delegationen

Regeringen tillsatte i mars 2016 en nationell delegation, med uppdrag att stödja och stimulera arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 såväl nationellt som internationellt. Delegationen har den 1 juni 2017 redovisat förslag till handlingsplan samt en översiktlig helhetsbild av i vilken utsträckning som Sverige uppfyller agendans mål och delmål. Delegationen har vidare i uppdrag att förankra agendan och de 17 målen samt genomföra en bred dialog om hållbar utveckling med myndigheter, landsting och kommuner, arbetsmarknadens parter, näringsliv, civilsamhället och forskarsamhället. Delegationen ska även främja informations- och kunskapsutbyte mellan dessa aktörer och relevanta internationella aktörer. Delegationen består av sju ledamöter varav en är ordförande. Ledamöterna har bred erfarenhet och kunskap från olika delar av samhället. Till delegationen finns även ett sekretariat kopplat.

Vetenskapliga rådet för hållbar utveckling

Regeringen beslutade i juli 2015 om att inrätta Vetenskapliga rådet för hållbar utveckling. Rådet består bland annat av en panel av framstående forskare som representerar olika multidisciplinära och tvärsektoriella angreppssätt. Till rådets uppgifter hör att vara en arena för dialog mellan regeringen och vetenskapssamhället och att bidra till att politiken för hållbar utveckling ges en så god vetenskaplig bas som möjligt. Rådet utgår från ett dynamiskt systemperspektiv på hållbar utveckling, baserat på vetenskapligt verifierad kunskap.

Övriga statliga myndigheter

Ett flertal av landets statliga myndigheter utför dagligen verksamhet med direkt bäring på genomförandet av Agenda 2030. Styrningen av dessa myndigheter sker bland annat genom lagar och förordningar, myndigheternas instruktioner, regleringsbrev, särskilda regleringsbeslut samt genom uppföljning och myndighetsdialoger.

Kommuner och landsting

Kommunerna och landstingen ansvarar ansvarar för flera vitala samhällsfunktioner på lokal och regional nivå vilka påverkar befolkningens livsvillkor, levnadsförhållanden, hälsa och möjligheten att leva jämställda liv. Vissa av funktionerna är reglerade i lag och obligatoriska medan andra är frivilliga. De politiska besluten i kommuner och landsting har i hög utsträckning bäring på viktiga delar av Agenda 2030. Kommunerna har också en betydelsefull roll i och för samverkan med det lokala näringslivet och civilsamhällesorganisationerna.

5.

Mål och delmål – preliminära resultat för Sverige 2017

Den systematiska uppföljningen av genomförandet av Agenda 2030 är en viktig och integrerad del av själva genomförandet av agendan för att kunna uppnå de globala målen för hållbar utveckling. På regeringens uppdrag har Statistiska centralbyrån (SCB), i samarbete med ett stort antal statistikinsamlade myndigheter, utarbetat en första rapport, i vilken de 17 målen, 169 delmålen och 232 unika indikatorerna behandlas i ljuset av befintlig data och statistik för Sverige⁷.

7 SCB (2017): Statistisk uppföljning av Agenda 2030. Stockholm. SCB. Rapporten i dess helhet finns på följande länk:
<http://www.scb.se/contentassets/39be43c18d-9c4087b63e9b1601b6021f/agenda-2030.pdf>

Rapporten ger en bild av hur Sverige levde upp till de olika målen och delmålen kring 2015, och vilka viktiga utmaningar som finns för framtiden.

8 Här ingår sådana indikatorer som inte bedöms vara relevanta att följa upp nationellt, som till exempel tillgänglighet till tvål och vatten för handtvättning.

I rapporten redovisas cirka 120 indikatorer, varav cirka 100 exakt, delvis eller ungefärligt motsvarar de globala indikatorerna. SCB bedömer att Sverige uppfyller 49 indikatorer, det vill säga 20 procent av samtliga indikatorer⁸.

9 En proxy-indikator är en närbesläktad alternativ indikator.

Rapporten pekar på att det behövs ett fortsatt arbete för att ta fram statistiska uppgifter för ett antal indikatorer, för vilka uppgifter för närvarande saknas, och också fastställa vilka proxy-indikatorer⁹ som kan behövas. Det återstår också att, kvantitativt och/eller kvalitativt, fastställa Sveriges ambitioner och mål/värden mer exakt för agendans mål och delmål så att den årliga uppföljningen av Sveriges genomförande blir värdefull och ger en fast kunskapsgrund att stå på. Endast så kan saklig offentlig debatt och överväganden om åtgärder utvecklas till förmån för genomförandet.

Den svenska officiella statistiken utgår ofta från register med den i landet folkbokförda befolkningen. Det medför såväl över- som underrepresentation i relation till den befolkning som är bosatt i landet. Överrepresentationen avser främst personer som har emigrerat från Sverige utan att meddela folkbokföringsmyndigheten. De senaste skattningarna bedömer att överrepresentationen uppgår till cirka 0,6 procent av den folkbokförda befolkningen, med en något högre andel för utrikes födda än för inrikes födda. Den största gruppen som inte ingår i den folkbokförda befolkningen är asylsökande personer som befinner sig i Sverige. Vid årsskiftet 2016/2017 rörde det sig om drygt 100 000 personer, vilket motsvarade cirka 1 procent av den folkbokförda befolkningen.

10 Även annat underlags- och arbetsmaterial från olika myndigheter har kommit till användning, inklusive från delegationen för Agenda 2030.

I det följande ges, på huvudsaklig basis av SCB:s rapport¹⁰, en första kortfattad och preliminär bild av Sveriges uppfyllnad av, och ett antal utmaningar för att uppnå, vart och ett av de 17 globala målen.

Mål 1

Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt

Sverige lever upp till de flesta av delmålen, globalt sett. I en internationell jämförelse ligger Sverige väl till, med en hög levnadsstandard och ett utbyggt välfärdssystem.

Av regeringsformen följer bland annat att det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och motverka diskriminering på grund av bland annat kön, etnisk tillhörighet, religiös tillhörighet eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Därmed har Sverige de strukturella funktioner som målet förutsätter.

11 Absolut fattigdom definieras som inkomst under 1,25 US dollar per dag

Absolut fattigdom¹¹ finns inte i Sverige idag. I den meningen är fattigdomen avskaffad, men stora ekonomiska skillnader finns i samhället. Delar av befolkningen har knappa ekonomiska resurser i jämförelse med genomsnittet.

Sverige har ingen nationell definition av fattigdom. Ett ofta använt EU-mått är andelen av befolkningen som har disponibla inkomster som är lägre än 60 procent av den nationella medianinkomsten. I Sverige befinner sig 15 procent av befolkningen under den gränsen. De disponibla inkomsterna har de senaste åren ökat inom alla samhällsgrupper, men i mindre grad bland dem som har lägre inkomster, vilket gör att inkomstklyftorna har ökat. Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män. Lönegapet beror till stor del på att arbetsmarknaden kännetecknas av en könsmissig uppdelning. Kvinnor är överrepresenterade i yrken med befattningar med lägre löner. Fattigdom i bemärkelsen låg disponibel inkomst förekommer i högst grad bland kvinnor över 65 år, ensamstående kvinnor med barn, personer med funktionsnedsättning samt personer som är födda utomlands.

För alla som bor eller arbetar i Sverige skapar det allmänna socialförsäkringskyddet trygghet och motverkar ekonomisk utsatthet. En grundläggande strävan är att skapa förutsättningar för jämlika uppväxtvillkor för alla barn, öka jämställdheten samt medverka till social sammanhållning och ekonomisk tillväxt.

Fattigdomsbekämpning är ett övergripande mål för det svenska internationella utvecklingssamarbetet. Insatserna på området utgår från ett mångdimensionellt fattigdomsbegrepp. Sveriges bistånd har sedan 1975 uppfyllt eller överstigit FN:s mål att minst 0,7 procent av BNI årligen ska gå till bistånd. Sveriges eget mål är att avsätta 1 procent av BNI till bistånd. Sedan 2006 har Sveriges bistånd också uppgått till cirka 1 procent av BNI.

Till utmaningarna hör bland annat att i Sverige minska inkomstklyftorna, inklusive skillnaderna i inkomst mellan kvinnor och män, och öka de disponibla

inkomsterna för vissa utsatta grupper, såsom barn och vuxna i familjer med knappa inkomster, personer med funktionsnedsättning och för de många nyanlända som kommit till landet under senare år. Mål 10 om minskad ojämlikhet är relevant också i Sverige.

Mål 2

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Tillgången till mat är god i Sverige. Hunger hör till undantagen. Även om inga exakta siffror finns är förekomsten av undernäring hos barn marginell. Mycket få barn i Sverige lider av tillväxthämning till följd av undernäring. Data pekar istället på att övervikt och fetma har ökat i samhället under det senaste årtiondet. Ökningen är påtaglig i åldersgruppen 16–29 år. Mer än hälften av alla vuxna i Sverige är överviktiga eller feta. Vissa äldre lider dock av undernäring. Det finns skillnader och ojämlikheter i matvanor och hälsa som är nära förknippade med socio-ekonomisk situation, utbildningsnivå och inkomst.

Det svenska jordbruket är inte småskaligt. Data visar på en ökande produktivitet i det svenska jordbruket. Produktionsvärdet per årsarbetare har totalt ökat i Sverige under det senaste årtiondet. Sysselsättningen inom jordbrukssektorn, mätt som antal årsarbetare i sektorn, har sjunkit kontinuerligt under lång tid. Utsläppen av växthusgaser per producerad enhet har samtidigt minskat. Den svenska animalieproduktionen har en låg användning av antibiotika.

Den svenska jordbruksmarkens produktionsförmåga bedöms vara god. Tillståndet för odlingslandskapets ekosystemtjänster bedöms som tillfredsställande idag. Åtagandet om hållbar jordbruksareal saknar en överenskommen definition. Om andelen ekologiskt odlad areal, som dock inte har en globalt vedertagen definition, används som alternativ indikator så har denna areal fortlöpande ökat i Sverige sedan 2005.

Enligt Jordbruksverkets uppföljning 2017 av Sveriges miljömål Ett rikt odlingslandskap, som bland innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och stärkas, så är utvecklingen negativ. Befintliga och beslutade styrmedel anses inte räcka till. Enligt sammanställningar av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation är strax över 60 procent av de lokala djurraserna riskklassade i Sverige

Programmet för odlad mångfald (POM) har samlat in fröer och andra äldre växtsorter i hela Sverige. Fröerna bevaras i den nordiska genbanken. POM återinför gamla kulturväxter på marknaden. Det växtgenetiska fördraget, som arbetar med projekt som stödjer bevarandet av genresurser i utvecklingsländer, stöds av det svenska utvecklingsarbetet på området.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska bidra till ansvarsfulla investeringar för en ökad produktivitet och hållbarhet inom lantbruket (jord- och skogsbruket) och för ett hållbart fiske. Kvinnor har en central roll för livsmedelsförsörjning och insatser för att säkerställa kvinnors ägande-, nyttjande- och arvsrätter till mark och andra naturresurser utgör ett viktigt område för det svenska utvecklingssamarbetet. År 2015 gick cirka 803 miljoner kronor av det svenska biståndet till insatser i jordbrukssektorn i olika delar av världen.

Till Sveriges utmaningar när det gäller mål 2 hör bland annat att möta befolkningens ökande övervikt och fetma, att säkerställa miljömässig hållbarhet och biologisk mångfald inom jordbruket samt att stärka alla hållbarhetsdimensioner i hela livsmedelskedjan.

Mål 3

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Sverige har vid en global jämförelse generellt sett goda resultat avseende nästan alla delmål som ingår i målet. Det finns sedan 2003 en av riksdagen beslutad nationell folkhälsopolitik med elva målområden. Det fastlagda övergripande målet är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Hälsa- och sjukvårdslagen (2017:30) slår fast att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Medellivslängden uppgick 2015 till 84 år för kvinnor och till 80,4 år för män. Under senare år har tendensen varit att medellivslängden ökar svagt för både kvinnor och män. Återstående antal levnadsår vid uppnådda 30 års ålder ökar för befolkningen som helhet, men är flera år längre i gruppen med eftergymnasial utbildning än i gruppen med förgymnasial utbildning. Detta gäller för såväl kvinnor som män. Dessa skillnader har ökat de senaste tio åren.

Regeringen har gjort flera och omfattande insatser i syfte att höja kvaliteten inom äldreomsorgen, öka tryggheten för äldre samt förbättra förutsättningarna för en jämställd, jämlik och likvärdig omsorg i hela landet. Ett utvidgat skydd mot åldersdiskriminering trädde i kraft 2013.

Mödradödligheten i Sverige uppfyller sedan länge delmålet om mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlossningar med levande barn. År 2015 dog 1 kvinna i samband med graviditet eller förlossning. Dödligheten för barn under fem år ligger sedan länge under 5 barn per 1 000 levande födda vilket innebär att Sverige uppfyller det globala delmålet på lägre än 12 döda, inom 28 dagar, per 1 000 levande födda barn.

Det finns strukturella skillnader i vård och behandling mellan kvinnor och män inom hälso- och sjukvården. Regeringen genomför därför flera stora satsningar för att stärka kvinnors hälsa och utveckla den vård som riktas specifikt till kvinnor, bland annat förlossningsvården.

År 2015 rapporterades 450 fall av hivinfektion i Sverige. Nivån har de senaste fem åren legat på i medeltal 455 nya fall årligen. Av dessa är cirka 80 procent utlandsfödda personer varav en stor andel fått infektionen före ankomsten till Sverige. I dag har cirka 74 personer per 100 000 invånare (cirka 0,07 procent) hiv, vilket är bland det lägsta i Europa. Drygt 7 000 personer lever med en diagnosticerad hivinfektion. Sverige har sedan 2005 en nationell strategi mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar. Sverige har som första land i världen uppnått ett av FN:s uppsatta mål för hiv, UNAIDS 90-90-90-mål¹².

12 Målet innebär att minst 90 procent av de som lever med hiv känner till sin hivstatus, att 90 procent av dem får effektiv medicinsk behandling och att 90 procent uppnår radikalt minskade virusnivåer.

Förekomsten av tuberkulos per 100 000 invånare uppgick 2015 till 10 personer bland män och 7 personer bland kvinnor. Det var en ökning jämfört med tidigare år, vilket inte är förvånande med hänsyn till att cirka 90 procent av dem som har tuberkulos i Sverige har smittats i ett annat land och då invandringen ökade markant 2015. Förekomsten av Hepatit B har ökat under det senaste årtiondet och uppgick 2015 till 21,5 per 100 000 invånare. Flertalet av dessa hade smittats utomlands.

Sjukdomar i cirkulationsorganen och tumörer stod för 61 procent av dödsfallen år 2015 och är sedan länge de två vanligaste dödsorsakerna när det gäller sjukdomar. Tendensen är sjunkande för båda kategorierna. Dödstalen till följd av hjärt- och kärlsjukdomar har minskat med 55 procent sedan 1987 och för tumörer med 13 procent. Det finns socioekonomiska skillnader när det gäller insjuknande och dödlighet i de stora folksjukdomarna, som generellt sett är mer vanligt förekommande hos personer med lägre utbildningsnivå.

Sedan mitten av 1990-talet har självmorden minskat i alla åldersgrupper, utom i gruppen 15- 24 år, där antalet fall har ökat något. Självmorden har minskat snabbast bland de äldsta, särskilt bland männen, och skillnaderna mellan åldersgrupperna har minskat. Bland kvinnor är självmord vanligast i åldersgruppen 45–64 år, och bland män i gruppen 65 år eller äldre (mätt i antal dödsfall per 100 000 personer). Andelen självmord i Sverige uppgick 2015 till 12 fall per 100 000 personer.

När det gäller riskfyllt bruk av alkohol uppgick konsumtionen per capita 2014 och 2015 på en relativt stabil årlig nivå strax över 9 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Mellan 2005 och 2015 minskade den totala konsumtionen av alkohol i landet med 11 procent. Även den alkoholrelaterade dödligheten minskade under samma period¹³. Sverige har en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020.

13 Socialstyrelsen (2016): Statistik om dödsorsaker år 2015.

Andelen personer som röker tobak dagligen minskade under 2004–2015. År 2015 rökte 11 procent av kvinnorna och 9 procent av männen dagligen. Dagligrökning är vanligast bland personer i övre medelåldern (13 procent bland 45–64-åringar). Andelen rökare minskade i alla åldersgrupper utom i den med de äldsta personerna.

Antalet döda i olyckor i vägtrafiken uppgick till 270 personer 2016, vilket motsvarade cirka 2,8 personer per 100 000 invånare. Av de som omkom 2016 var 76 procent män och 24 procent kvinnor. För 2016 beräknas antalet allvarligt skadade ha uppgått till cirka 4 500 personer. Sverige har, genom sin satsning på den så kallade nollvisionen, haft ett angreppssätt som rönt omvärldens intresse och lett till stor efterfrågan på svensk kunskap och erfarenhet. Den positiva trafiksäkerhetsutvecklingen har dock stagnerat sedan 2010.

Antalet barn födda av mödrar i åldern 15–19 år har halverats sedan 1990. De senaste 15 åren har andelen dock legat på en relativt konstant nivå kring 6 födda per 1 000 kvinnor i åldern 15–19 år.

Det svenska biståndet till medicinska studier och primärhälsovård uppgick till cirka 538 miljoner kronor under 2015. Samtidigt verkar Sverige, inom ramen för det globala utvecklingssamarbetet, för att icke-smittsamma sjukdomar i högre utsträckning ska uppmärksammas internationellt och i nationella hälsoprogram. Sverige agerar också och stödjer finansiellt med prioritet barn- och mödravård samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Ökande antibiotikaresistens är en stor och växande hälsorisk och utmaning globalt. Sverige har en nationell strategi för att bekämpa sådan resistens (se avsnitt 7).

Utmaningarna på området ligger för Sverige i att vidta åtgärder för en jämlik hälsa, bland annat för att minska skillnaderna i hälsa och välbefinnande mellan olika grupper i samhället och förbättra en snabb och jämn tillgång till sjukvård för alla som är i behov av det. Ohälsosamma matvanor är vidare en av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige. Det finns också särskilda utmaningar när det gäller skillnader i såväl psykisk som fysisk hälsa mellan olika grupper av befolkningen, främst mellan personer med olika utbildningsnivå och beroende på kön. Det finns vidare vissa skillnader i när det gäller dessa faktorer mellan hbtq-personer, personer med funktionsnedsättning, utrikes födda, nationella minoriteter och urfolk, och befolkningen som helhet¹⁴. Regeringen har som mål att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. En kommission för jämlik hälsa tillsattes år 2015 med uppdraget att utarbeta förslag som kan bidra till att hälsoklyftorna i samhället minskar. Ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i kommissionens arbete.

14 SOU 2016:55.

Mål 4

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Sverige har ett väl utbyggt utbildningssystem för barn, ungdomar och vuxna. Detta speglas bland annat av att mer än 70 procent av den vuxna befolkningen under en 12-månadersperiod deltar i någon form av utbildning. Grund- och gymnasieskolan är avgiftsfri och allmän skolplikt gäller för grundskolan. Även den eftergymnasiala utbildningen är avgiftsfri. Tillgången till universitets- och högskolestudier, utan övre åldersgräns, skapar en livslång möjlighet till högre utbildning. Utbildningsnivån i Sverige är hög och har stigit kraftigt de senaste åren. Ungefär hälften av invånarna i åldern 25–64 år har gymnasial utbildning som högsta utbildning.

Skollagen (2010:800) föreskriver att alla ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden. Skolans utbildning ska vara likvärdig. Huvuduppdraget är att ge alla elever tillräckliga kunskaper för att de ska klara framtida studier och yrkesliv. För elever med vissa funktionsnedsättningar som har svårt att delta i ordinarie undervisning finns andra skolformer tillgängliga. I ett globalt perspektiv får de flesta målen anses vara uppfyllda.

Det finns dock flera viktiga utmaningar nationellt. Till dessa hör bland annat att samtliga elever bör få samma möjligheter till lärande oavsett förutsättningar och bakgrund. Internationella mätningar av kunskaper inom svenska och matematik visade en nedåtgående trend när det gäller svenska 15-åringars resultat 2006–2012. Den nedåtgående trenden bröts dock 2015 då resultaten förbättrades något. I en internationell mätning av vuxnas grundläggande färdigheter inom läsning, räkning och förmåga till problemlösning med hjälp av dator eller internet visade det sig att Sverige stod sig väl i jämförelse med övriga deltagande länder. Det var dock stora skillnader inom befolkningen i Sverige exempelvis mellan låg- och högutbildade. Pojkar presterar generellt sämre skolresultat än flickor. Samtidigt upplever flickor och unga kvinnor, som generellt presterar bättre skolresultat, i större utsträckning än pojkar och unga män, psykisk ohälsa. Detta utgör två viktiga utmaningar.

Till utmaningarna hör sammanfattningsvis att öka likvärdigheten i skolan, öka antalet behöriga lärare, förbättra kvaliteten i undervisningen, höja kunskapsresultaten samt säkerställa att utbildnings- och lärmiljöer är tillgängliga och kan inkludera alla elever utifrån deras behov och förutsättningar.

Sveriges utvecklingsarbete har en helhetssyn på lärande med fokus på nationella utbildningssystem inklusive lärarutbildning av god kvalitet. I detta samarbete ska Sverige verka för en likvärdig och inkluderande utbildning av

god kvalitet på samtliga nivåer, för alla och genom hela livet. Särskild uppmärksamhet ges till utbildning i konflikt- och postkonfliktsituationer samt i humanitära kriser, där kvinnor och flickor är särskilt sårbara. I det svenska stödet på området kommer ett fokus på jämställdhet och jämlikhet vara fortsatt betydelsefullt.

Mål 5

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Tydlig lagstiftning och det arbete för jämställdhet som under en längre tid bedrivits av många aktörer, såväl statliga aktörer som civilsamhällesorganisationer, har inneburit framsteg som gör att Sverige uppvisar en hög grad av jämställdhet, särskilt vid internationella jämförelser. Sedan 1994 finns i Sverige krav på att individbaserad officiell statistik ska vara könsuppdelad, om det inte finns särskilda skäl mot detta. År 2006 fastställde riksdagen ett politiskt mål om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta mål är i sin tur uppdelat på 6 delmål. Regeringen har nyligen också beslutat att inrätta en jämställdhetsmyndighet som ska inleda sin verksamhet i januari 2018.

Regeringen har formulerat en uttalat feministisk politik som innebär att jämställdhet ska spela en avgörande roll vid prioriteringar såväl nationellt som internationellt. På det nationella planet har sex delmål identifierats för arbetet: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Könsfördelningen i riksdagen är sedan valet 1994 relativt jämn och detsamma gäller generellt sett på lokal och regional nivå för förtroendevalda i kommunerna och landstingen. Representationen av kvinnor har emellertid sjunkit vid de två senaste riksdagsvalen.

I arbetslivet är sysselsättningsgraden för kvinnor som helhet i Sverige 78 procent, vilket är högst inom EU. Kvinnor arbetar dock deltid i högre utsträckning än män och har lägre lön än män. Kvinnornas lön uppgår i genomsnitt till 87,5 procent av mäns lön. Kvinnor ägnade 2010 och 2011 i medeltal 16 procent av dygnets timmar åt obetalt hem- och omsorgsarbete, motsvarande andel uppgick för männens del till knappt 13 procent. År 2015 var 38 procent av alla chefer i arbetslivet kvinnor och 62 procent var män. I statliga myndighetsstyrelser är andelen kvinnor numera cirka 50 procent. I börsnoterade bolagsstyrelser är andelen kvinnor 32 procent.

År 2016 presenterade regeringen en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, som är vanligast förekommande i hemmet och inom familjen, i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Ett antal myndigheter har getts särskilda uppdrag kopplade till frågan.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande målsättning för och ska prägla Sveriges utrikespolitik. Den syftar till att stärka kvinnors rättigheter, representation och tillgång till resurser. Jämställdhetsintegrering tillämpas genomgående i allt svenskt utvecklingssamarbete, såväl bilateralt som multilateralt.

Sverige uppfyller några av delmålen som är kopplade till genomförandet av mål 5. Men ett antal utmaningar kvarstår för att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Till dessa hör bland annat att effektivt motarbeta all diskriminering av kvinnor i samhället, få bort skillnaderna i lön och sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män, se till att det obetalda hem- och omsorgsarbetet blir mer jämnt fördelat genom att öka förutsättningarna för ett jämställt föräldraskap samt att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Ett viktigt steg för att uppnå jämställdhet på arbetsmarknaden är vidare att minska skillnaderna i hur kvinnor och män använder föräldraförsäkringen. Ett systematiskt arbete med jämställdhetsintegrering i alla processer och på alla nivåer är en förutsättning för att uppnå jämställdhet. För att nå uppsatta mål behöver arbetet präglas av ett intersektionellt perspektiv¹⁵.

15 Ett intersektionellt perspektiv innebär användning av kunskap och analysmetoder om hur olika maktordningar som baseras på kategorier, såsom socioekonomisk bakgrund, etnicitet, funktionsförmåga, ålder, sexuell läggning och könsidentitet och könsuttryck, påverkar människors villkor och möjligheter.

Mål 6

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Tillgång till rent vatten och sanitet är i stort sett tillgodosett för alla invånare i Sverige. För de globala indikatorerna kan den preliminära bedömningen göras att Sverige uppfyller delmålen. Lagar och direktiv täcker på ett adekvat sätt in de flesta områden som innefattas av målet.

Flera utmaningar finns dock, till exempel i områden där dricksvattenförsörjningen tidvis kan hotas på grund av låg grundvattennivå. Uttaget av sötvatten som andel av tillgängliga förnyelsebara vattenresurser är som helhet lågt (1,4 procent år 2010), men regionala data skulle ge en mer differentierad bild. I det svenska miljömålssystemet visar uppföljningen 2017 av miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet att det finns behov att öka skyddet av grundvattenresurserna. Insatser behövs till exempel för att minska föroreningar på grund av kemikalier, läkemedel och näringsämnen.

16 Ramsarkonventionen är en global naturvårdskonvention om att bevara våtmarker och vattenmiljöer och nyttja dem på ett hållbart sätt. Konventionen undertecknades 1971, trädde i kraft 1975 och är den första moderna konventionen inom naturvården. I mars 2017 var 169 länder anslutna till konventionen.

Internationellt bidrar Sverige genom särskilda insatser inom utvecklingsarbetet till att förbättra tillgången till rent vatten och sanitet och hygien, speciellt för kvinnor och barn. Sverige bidrar även till att skydda världens naturliga våtmarker och vattenmiljöer genom medlemskap i den så kallade Ramsarkonventionen¹⁶. Biståndet till vatten- och sanitetsinsatser uppgick till cirka 790 miljoner kronor 2015.

Mål 7

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Tillgången till energi är god i Sverige och utgör i stort sett inget problem. Energifrågan har en koppling till flera av Sveriges miljömål, bland annat i miljö kvalitetsmålen frisk luft, begränsad klimatpåverkan och en god bebyggd miljö. Sverige är det land inom EU som har högst andel slutlig förnybar energianvändning. Andelen uppgick till 53 procent 2014, vilket ska jämföras med 40 procent 2005 och EU-genomsnittet om 16 procent 2014. Påtagliga skillnader finns dock mellan olika sektorer. Energiintensiteten¹⁷ har successivt minskat i Sverige under många år. Sverige har som mål att minska intensiteten med 20 procent från 2008 till 2020. Mellan 2008 och 2014 minskade energiintensiteten med 10 procent.

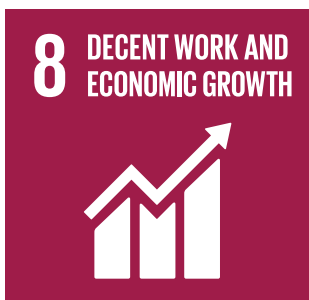
Energikommissionen lämnade 2016 förslag till nya och skärpta mål för Sverige på vissa områden. Kommissionen föreslår att målet ska vara att elproduktion helt ska bestå av förnybar energi 2040 och att energieffektiviteten ska vara 50 procent högre 2030 än 2005 i termer av tillförd energi i relation till BNP.

Inom ramen för det internationella utvecklingsarbetet ger Sverige stöd till insatser i utvecklingsländer i syfte att främja kostnadseffektiva, förnybara och koldioxidsnåla energilösningar. Stödet till insatser inom energisektorn som hade utsläppsminskning som huvudsyfte uppgick till cirka 129 miljoner kronor 2015. Stödet till insatser inom energisektorn som hade utsläppsminskning som delsyfte uppgick samma år till cirka 495 miljoner kronor.

Den stora utmaningen för Sverige när det gäller användningen av förnybar energi är transportsektorn. I ett internationellt perspektiv har Sverige redan en hög andel förnybar energi i transportsektorn men ytterligare åtgärder behövs, till exempel en ökad introduktion av fordon med eldrift, ökad användning av bi drivmedel och en samhällsplanering som gör att transporterna blir effektivare.

17 Energiintensiteten är kvoten mellan tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser och uttrycks i Wh/kr i 2009 års penningvärde. Kvoten visar hur effektiv energianvändningen är i ekonomin.

Mål 8

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Sverige strävar sedan länge efter att uppnå många av de delmål som mål 8 omfattar. BNP-tillväxten uppgick 2015 till 3 procent per capita. Den genomsnittliga timlönen för kvinnor uppgick till 172 kronor 2015 och för män till 196 kronor samma år. Den informella sektorn i landet, exklusive jordbruket, uppgick till 3,9 procent av de totala löneutbetalningarna.

Arbetslösheten, beräknad enligt FN:s metadata-krav, uppgick 2015 till 7,5 procent för personer i åldern 16–64 år. För män uppgick andelen till 7,7 procent och för kvinnor till 7,3 procent. Andelen unga i åldern 15–24 år, som varken arbetar eller studerar uppgick till 6,7 procent år 2015.

År 2015 inträffade 34 dödliga arbetsskador, varav 32 drabbade män och 2 kvinnor. Antalet icke-dödliga anmälda arbetsskador uppgick samma år till 31 773, varav 57 procent drabbade män och 43 procent kvinnor.

Sverige har ratificerat 93 av ILO:s konventioner och tre protokoll. De 8 fundamentala och 4 särskilt prioriterade konventionerna har ratificerats.

Indikatorn för materialfotavtrycket mäter den globala påverkan från ett samhälles användning av material, inklusive import. Enligt modellens beräkning ökade Sveriges materialfotavtryck mellan 1990 och 2010.

Internationellt verkar Sverige bilateralt och multilateralt genom handelspolitiken, främjandet och utvecklingssamarbetet för att bidra till att uppfylla mål 8. Med bidrag om cirka 2,77 miljarder kr 2015 är Sverige en viktig aktör inom det internationella Aid for Trade-initiativet, som syftar till att stärka utvecklingsländerns möjligheter att dra nytta av internationell handel genom stöd till infrastruktur, produktiv kapacitet samt handelspolitik och regler.

Inom utvecklingssamarbetet stödjer Sverige låg- och medelinkomstländerns kapacitet att utveckla institutioner och system så att dessa effektivt bidrar till en hållbar inkluderande utveckling. Detta inkluderar att stärka förutsättningarna för ett dynamiskt och hållbart företagande och en produktiv sysselsättning, med anständiga arbetsvillkor.

Sverige är aktivt inom ILO:s Decent Work Agenda. Sverige har också i samverkan med andra länder, ILO och OECD tagit initiativ till Global Deal med den internationella målsättningen att genom förstärkt gemensam dialog mellan alla berörda parter på arbetsmarknaden främja skapandet av anständiga arbeten och

en inkluderande tillväxt (se avsnitt 7).

Sverige har flera utmaningar framför sig. Till dessa hör till exempel att minska skillnader och klyftor på arbetsmarknaden, inklusive skillnaderna i lön mellan kvinnor och män. Personer med en funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda samt vissa äldre och unga har i större utsträckning än andra svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. De kvinnor och män som saknar en fullständig gymnasieutbildning har vidare en större risk att drabbas av långtidsarbetslöshet, oavsett bakgrund och övriga förutsättningar.

Mål 9

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Tillgången till transportinfrastruktur för människor och gods är god i Sverige i ett globalt perspektiv. Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för individer och näringsliv i hela landet. Tendensen är att transporterna i högre utsträckning än tidigare bär sina egna samhällsekonomiska kostnader. Utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter utgör ungefär en tredjedel av de totala utsläppen i Sverige. Utsläppen på hemmaplan från transportsektorn har minskat under flera år, bland annat genom en ökad användning av biodrivmedel och förbättrad energieffektivitet inom vägtrafiken. Män kör bil nästan 80 procent mer än vad kvinnor gör, men reser mindre som bilpassagerare än kvinnor. Vidare reser män drygt 10 procent mindre med regional kollektivtrafik än kvinnor. Män och kvinnor transporterar sig till fots eller med cykel ungefär i samma utsträckning.

Tillverkningsindustrins förädlingsvärde utgjorde 14,8 procent av BNP 2015 och motsvarade per capita cirka 59 000 kronor. Antalet sysselsatta i tillverkningsindustrin uppgick samma år till 501 000 personer. Inkluderas därutöver leverantörer av tjänster och andra insatsvaror till industrin är uppskattningsvis en miljon svenskar beroende av industrin för sin sysselsättning. Små och medelstora företags andel av tillverkningsindustrins förädlingsvärde beräknas ha uppgått till 38 procent 2015.

Indikatorn för koldioxidutsläpp per enhet förädlingsvärde i den svenska ekonomin mäter koldioxidintensiteten. En avtagande intensitet innebär att utsläppen per producerad enhet minskar. Sedan år 2010 har utsläppsintensiteten i Sverige haft en avtagande trend. Totalt sett har utsläppen minskat, samtidigt som ekonomin växt.

Sveriges utgifter för forskning och utveckling uppgick 2015 till 137 miljarder kronor, vilket motsvarar 3,28 procent av BNP. Företagssektorn stod för nästan 70 procent, universitets- och högskolesektorn, som till största delen är offentligt finansierad, för 27 procent och övrig offentlig sektor för ytterligare 3 procent av detta belopp. Forskning och utveckling inom den privata icke-vinstdrivna sektorn stod för mindre än 1 procent av de totala utgifterna.

18 Prop. 2016/17:21.

Regeringen lade 2016 fram en infrastrukturproposition för 2018–2029, Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling¹⁸, som bland annat syftar till att skapa omställning till ett fossilfritt välfärdsland, ökat bostadsbyggande och förbättrade förutsättningar för näringslivet. Standarden i järnvägssystemet ska förbättras och användningen av ny teknik som digitalisering och automatisering ska öka.

19 Skr. 2015/16:69.

Regeringen har också presenterat en nyindustrialiseringsstrategi – Smart Industri – för att bidra till att stärka företagens förmåga till omställning och konkurrenskraft på såväl nationell som regional nivå, inom bland annat digital utveckling och hållbar produktion. Regeringen har även initierat fem samverkansprogram för att stärka Sveriges globala innovations- och konkurrenskraft samt bidra till en hållbar utveckling med fler jobb. Regeringen har också redovisat sin politik på området i skrivelserna Politik för hållbart företagande¹⁹. Skrivelsen innehåller bland annat en vägledning för hållbart företagande för företag verksamma i och utanför Sverige.

Nya regler gäller från och med 2016 för större företag som innebär att dessa årligen också ska redovisa verksamhetens hållbarhet. Riksdagen har vidare fattat beslut om ett tydligare nationellt regelverk så att svenska upphandlingar såväl inom landet som utomlands ska präglas av hållbarhet.

Inom utvecklingssamarbetet stödjer Sverige kapacitetsuppbyggnad för forskarutbildning och forskning i låginkomstländer, genom fokus på uppbyggnad av nationella, hållbara forskningssystem. Sverige stödjer också forskning av särskild relevans för utveckling i låginkomstländer. Stödet till infrastrukturinsatser i utvecklingsländer uppgick 2015 till cirka 1,43 miljarder kronor.

Sverige har flera betydande utmaningar framför sig. Ytterligare åtgärder kommer till exempel att behövas för att minska utsläppen av växthusgaser och för att fortsätta utvecklingen i riktning mot en mer hållbar industri på alla områden. Satsningar behöver vidare göras för att alla i Sverige ska få tillgång till ett bra och snabbt bredband. De digitala tjänster som utvecklas ska vara brukaranpassade så att de inte riskerar att öka ojämlikheten för olika grupper i samhället.

Mål 10

Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Hushållens disponibla inkomster i Sverige har ökat under en lång rad år, även räknat i fasta priser. Samtidigt har de ekonomiska skillnaderna och klyftorna mellan olika grupper i samhället ökat. Även klyftorna mellan olika geografiska delar av landet har växt under lång tid. Den ökande inkomstspridningen under de senaste 20 åren beror på att tillväxttakten för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst sedan länge varit lägre än både medelvärdet och medianen för hela befolkningen, medan tillväxttakten för de 40 procent med högst inkomst har legat över genomsnittet.

Andelarna av befolkningen som lever på en inkomst under 50 procent av medianinkomsten är störst i yngre åldrar och bland de som är över 80 år. Skillnaden mellan män och kvinnor är störst bland de över 80 år, där en större andel kvinnor har en låg inkomst.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 anført att en handlingsplan ska tas fram för att före 2030 gradvis uppnå och upprätthålla en högre inkomstillväxt än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst. Bland personer med funktionsnedsättning är det 28 procent som saknar kontantmarginal, det vill säga marginal för oförutsedda utgifter, och av dem med aktivitetsersättning och/eller handikappersättning lever 35 procent i relativ fattigdom.

Sverige har lagstiftning mot diskriminering och till stöd för nationella minoriteter. Det rättsliga skyddet för att främja lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering har stärkts under de senaste åren. Därutöver har nationella strategier för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter tagits fram för bland annat funktionshinderspolitik, hbtq-personer, romsk inkludering samt rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. En övergripande strategi har också tagits för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter²⁰.

20 Skr 2016/17:29.

Den exakta omfattningen av diskriminering i Sverige är inte känd. Den upplevda diskrimineringen skiljer sig åt från förekomsten av diskriminering i juridisk mening. I de anmälningar om diskriminering som ges in till Diskrimineringsombudsmannen är den vanligaste diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet följt av funktionsnedsättning, ålder, kön samt religion eller annan trosuppfattning.

Andelen av hela befolkningen som har utsatts för kränkande behandling av något slag har minskat något sedan år 2004. Den senast redovisade perioden 2013–2016 var det vanligare att kvinnor (24 procent) utsattes för kränkande behandling än män (15 procent).

21 Sverige var medordförande i Globala kommissionen för internationell migration 2003–2005 och ordförande i det globala forumet för migration och utveckling 2013 och 2014 samt en av de stater som mest aktivt drev inkluderingen av migration i Agenda 2030.

22 IOM införlivades i FN som en relaterad organisation den 19 september 2016.

23 Jämför delmål 10.7, att underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och välfungerande migrationspolitik.

Migrationspolitiken och flyktingsituationen har stått högt på dagordningen i Sverige och globalt de senaste åren. Sverige tog 2015 emot 163 000 asylsökande personer och 2016 omkring 30 000 personer. Sverige har under många år varit drivande för bättre internationellt samarbete kring migration²¹ och verkade aktivt för att International Organization for Migration (IOM) skulle införlivas i FN²². Detta ses som en viktig del i arbetet för att skapa förutsättningar för en välfungerande migrationspolitik²³.

Regeringen presenterade i juli 2016 ett långsiktigt reformprogram för minskad segregation 2017–2025. Programmet fokuserar på ett antal områden, bland annat bostäder, skola, samhällsservice och jobb i syfte att värna den svenska modellen och ett samhälle som håller ihop. I mars 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare som ska förbereda och bilda en ny myndighet för att motverka segregationen.

Socioekonomiska faktorer påverkar även deltagandet i kulturen. Regeringen har genomfört flera insatser som syftar till att främja bred tillgång till kultur samt att det gemensamma kulturarvet ska bli en angelägenhet för alla, bland annat läsfrämjande satsningar och en satsning på kultur- och musikskolor.

Transaktionskostnaderna för remitteringar, det vill säga överföringar av medel (i procent av det överförda beloppet), från enskilda personer i Sverige till mottagare i olika delar av världen är i vissa fall höga och behöver bli lägre. I syfte att sänka kostnaderna har Konsumentverket inrättat en gratis prisjämförelsetjänst, Money from Sweden, där det enkelt går att jämföra kostnader och överföringstider.

Sverige vill att låg- och medelinkomstländer ska ges ett starkare inflytande i internationella ekonomiska och finansiella institutioner i takt med deras ökande roll i den globala ekonomin. Sverige och andra europeiska länder har till exempel minskat sin röststyrka i Internationella valutafonden och Världsbanken för att ge plats för utvecklingsländer.

I det svenska utvecklingssamarbetet är huvudmålet att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Regeringen utgår ifrån en mångdimensionell syn på fattigdom, där fokus inte bara ligger på bristen på materiella tillgångar, utan även på bristen på makt och inflytande över den egna situationen, valmöjligheter, säkerhet och respekt för mänskliga rättigheter. Det totala svenska utvecklingssamarbetet omfattade 4,9 miljarder US-dollar 2015.

Sverige har fortsatt ett antal viktiga utmaningar när det gäller att minska ojämlikheten, både ekonomiskt och på andra områden som till exempel hälsa, arbete och boende. Diskriminering i vardagen av olika grupper i samhället, som till exempel personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer, samer, romer, nyanlända, behöver motverkas och förebyggas i ett fortlöpande arbete präglat av de grundläggande värdena om alla människors lika värde, jämlikhet och jämställdhet.

Mål 11

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Av Sveriges befolkning bor 85 procent i tätorter. Slumområden i egentlig mening finns inte, i stort sett alla bostäder i landets städer har fungerande vatten, avlopp, värme och ordnat gatunät med belysning och fungerande avfallshandtering. Viss trångboddhet förekommer dock. Enligt den norm som tillämpas i Sverige räknas ett hushåll som trångbott om det i bostaden bor fler än en person per sovrum. Sammanboende par kan dock dela sovrum medan barn ska ha eget sovrum. En person som bor ensam i en enrumslägenhet räknas som trångbodd. Med dessa definitioner var 16 procent av alla personer, 16 år och äldre, trångbodd 2014 och 2015. Sex år tidigare var andelen knappt 15 procent.

En jämförelse mellan städernas ytmässiga tillväxt och stadsbefolkningens tillväxt 1960–2015 visar att den ytmässiga ökningen av städerna sedan 1980 var större än befolkningstillväxten i dessa, det vill säga relativt sett tas mer mark i anspråk per boende i tätorter.

Mängden partiklar i luften är av stor betydelse för befolkningens hälsa, inte minst i tätorter, och i det svenska miljömålssystemet finns ett miljökvalitetsmål för frisk luft. För att nå detta krävs bland annat minskade utsläpp av kväveoxider och partiklar. Den senaste uppföljningen, med data från 19 svenska tätorter, visar att utvecklingen för luftkvaliteten i huvudsak är positiv, men att målet inte kommer att uppnås.

Lagstiftning och andra regler finns för stadsplanering, som kräver samråd med civilsamhället och boende i områden som ska bebyggas, förändras eller planläggas för framtiden. En ny politik för den gestaltade livsmiljön, arkitektur, form och design bereds för närvarande inom Regeringskansliet och syftar till att stärka kvaliteter i livsmiljöer såväl i staden som på landsbygden.

Generellt sett är tillgången till nära grönområden relativt god i Sveriges städer. Andelen av befolkningen i de 37 största städerna som 2010 hade tillgång till grönområden inom 200 meter från bostaden uppgick till 92 procent.

Från och med 2015 anger den svenska diskrimineringslagen (2008:567) att bristande tillgänglighet kan vara en form av diskriminering. Tillgänglighet och användbarhet behöver ses i ljuset av mångfalden i befolkningen och är en förutsättning för ett inkluderande stads- och samhällsliv.

Hushållsavfall tas om hand i organiserade former med olika behandlingsmetoder. Av andelen hushållsavfall som 2015 återvanns gick 49 procent till energiåtervinning, 35 procent till materialåtervinning, 15 procent till biologisk

återvinning 15 procent och 0,8 procent till deponering.

Den totala andelen av befolkningen som utsattes för våldsbrott, det vill säga misshandel, hot eller personrån, uppgick till 6,8 procent 2015. Andelen som utsattes för misshandel var 2 procent, andelen som utsattes för hot 5 procent och andelen som utsattes för personrån 0,9 procent. Sexualbrott ingår inte i den sammanslagna siffran ovan för våldsbrott. Andelen av befolkningen som utsattes för sexualbrott uppgick till 1,7 procent 2015. Män blir i större utsträckning utsatta för misshandel, rån och bedrägerier medan kvinnor oftare blir utsatta för sexualbrott, hot och trakasserier.

Sverige drabbas i ett internationellt perspektiv av få dödsfall och personsador på grund av större naturkatastrofer. Det finns inte några heltäckande nationella beräkningar av ekonomiska förluster orsakade av naturkatastrofer.

Det svenska utvecklingssamarbetet utgår ifrån de utmaningar med växande städer som många låg- och medel inkomstländer har, såsom hälso- och miljöproblem, ojämlikhet, fattigdom och säkerhetsproblem. Detta är en viktig fråga inte minst inom ramen för den tematiska inriktningen om miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling. Sverige ger ett begränsat stöd till de minst utvecklade länderna för byggandet av motståndskraftiga hus med lokala resurser.

Sverige har ett flertal utmaningar när det gäller hållbar stadsutveckling med god trygghet och att tillgodose behovet av fler bostäder. Segregeringen i bostadsområden måste brytas. Den fortsatta urbaniseringen ställer vidare ökade krav på en utbyggd och miljövänlig kollektivtrafik med god tillgänglighet också för personer med funktionsnedsättning. En utestående utmaning är också att arbeta förebyggande för katastrofriskreducering i enlighet med nationella och lokala handlingsplaner i enlighet med Sendai-ramverket.

Mål 12

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Sverige har nationella planer och strategier för att främja hållbar konsumtion och produktion på plats, bland annat det globala tioåriga ramverket och det svenska miljömålssystemet. Utsläppen av växthusgaser inom Sveriges gränser minskade med 14 procent mellan 2008 och 2014.

Samtidigt har utsläppen fortsatt att öka i andra länder, däribland länder som Sverige importerar varor och tjänster från. De växthusgasutsläpp som kan förknippas med Sveriges import från andra länder är idag högre än de egna utsläppen och följer inte den inhemska nedåtgående trenden.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 presenterat en strategi för hållbar konsumtion. Den tar sikte på vad staten i ett första steg kan göra i samverkan med andra aktörer, såsom kommuner, näringsliv och det civila samhällets organisationer, för att främja att konsumtionen blir mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar. Särskild vikt behöver läggas vid konsumtionen av livsmedel, transporter och boende, som står för störst andelar av den privata konsumtionen.

Sverige är part i alla relevanta konventioner inom kemikalie- och avfallsområdet, såsom Stockholms-, Rotterdam-, Basel- och Minamatakonventionerna, samt deltar i den internationella kemikaliestrategin. Sverige rapporterar i enlighet med kraven i konventionerna.

Regeringen har beslutat om en handlingsplan för en giftfri vardag. Handlingsplanen löper 2011–2020 och innebär att med åtgärder minska exponeringen för farliga ämnen i vardagsmiljön, med särskilt fokus på barn.

I enlighet med ett EU-direktiv infördes i slutet av 2016 nya regler om företagens rapportering om hållbarhet. Ett krav på att en hållbarhetsrapport ska lämnas gäller nu för alla företag som är av en viss storlek. Kravet omfattar fler företag än vad EU-direktivet föreskriver, uppskattningsvis omkring 1 600 företag. Hållbarhetsrapporten ska beskriva bland annat företagets policy i hållbarhetsfrågor och de väsentliga risker som är kopplade till företagets verksamhet.

Regeringen presenterade i juni 2016 en nationell upphandlingsstrategi som inkluderar regler för miljömässig offentlig upphandling och hur denna ska bidra till social hållbarhet. Strategin riktar sig i första hand till statliga myndigheter, men är också vägledande för kommuner och landsting där majoriteten av de offentliga upphandlingarna sker. Strategin vänder sig även till företag med statligt ägande.

Svenskt utvecklingssamarbete bidrar till att främja en hållbar produktion och konsumtion genom stöd till en rad områden och samverkan med en bred krets av aktörer inklusive näringslivet. Utvecklingssamarbetet kan här bland annat verka för ett hållbart näringslivsklimat och att företag agerar ansvarsfullt utifrån internationella normer och riktlinjer. I anslutning till detta verkar Sverige också för en ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i offentliga upphandlingar inom alla delar av utvecklingssamarbetet.

Sverige har betydande utmaningar kopplade till målet att bidra till och uppnå hållbar konsumtion och produktion miljömässigt, socialt och ekonomiskt, i och utanför Sverige. Innovationer, nya partnerskap inom Sverige och internationellt, och nytänkande när det gäller bland annat cirkulär ekonomi och delningsekonomi kommer att behövas.

Mål 13

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dessas konsekvenser

Sverige stödjer helhjärtat Parisavtalet från 2015 och målet att hålla den globala uppvärmningen under 2 grader, med sikte på 1,5 grader. Sverige ser klimatförändringarna som en av mänsklighetens största utmaningar, där tiden är knapp för att globalt sett kunna vända utvecklingen.

Sveriges utsläpp av växthusgaser minskade med 25 procent 1990–2015. Framför allt har förändringar när det gäller uppvärmning av bostäder och lokaler, samt industrin och avfallsdeponier bidragit till utsläppsminskningen. De samlade utsläppen av växthusgaser i Sverige uppgick till 53,7 miljoner ton 2015. Samtidigt har de konsumtionsbaserade utsläppen, som sker i andra länder, men som orsakas av svensk konsumtion, ökat.

24 Prop 2016/17:147

Regeringen överlämnade i mars 2017 en proposition till riksdagen om ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige²⁴. Detta ramverk är en central del i arbetet för att Sverige ska leva upp till Parisavtalet. Det klimatmål som föreslås i propositionen innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Således tidigareläggs och förtydligas det tidigare målet om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp år 2050. Det svenska miljömålssystemet med sina miljö kvalitetsmål, framför allt målet begränsad klimatpåverkan, används för att följa upp åtgärderna för att minska utsläppen.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar fick i december 2016 i uppdrag att ta fram regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet för perioden 2017–2020. Regeringen stödjer lokala klimatinvesteringar genom Klimatklivet, som sedan starten 2015 omfattat stöd till drygt 480 olika åtgärder, i syfte att minska utsläppen av växthusgaser i olika delar av landet.

Sverige deltar aktivt i det internationella arbetet i olika fora för att bidra till utsläppsminskningar och klimatanpassning i utvecklingsländerna i anslutning till Parisavtalet. Sveriges finansiella bidrag till arbetet internationellt är påtagliga. Sverige stödjer till exempel den så kallade Gröna klimatfonden med 4 miljarder kronor 2015–2018. Det är det största bidraget per capita av alla givarländer.

Sveriges utmaningar för att bidra till att målet och delmålen kan uppnås är flera. Till utmaningarna hör att finna metoder för att kraftfullt, effektivt och snabbt bidra till att minska utsläppen av växthusgaser både i Sverige och i andra delar av världen. Det handlar också om att vidta lämpliga åtgärder för klimatanpassning i Sverige.

Mål 14

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Sverige har antagit FN:s havsrättskonvention. Sverige beslutade 2016 om åtgärder som innebär att minst 10 procent av de marina områdena är skyddade. Sverige har tillsammans med Fiji varit initiativtagare till den stora FN-konferensen om havsfrågor i New York i juni 2017, som syftar till att främja nödvändiga åtgärder för att mål 14 ska kunna uppnås.

Under 2017 bidrar Sverige med 150 miljoner kronor till stärkta internationella satsningar för bland annat hållbart fiske genom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO), hållbar förvaltning av skyddsvärda områden i samverkan med lokalbefolkningar genom Blue Action Fund, minskad marin nedskräpning genom FN:s miljöprogram UNEP, och stärkt arbete på hav och klimat genom International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN). Sverige bidrar också till ett nytt marint program för 15 länder i Stilla havsregionen, Pacific-European Union Marine Partnership, som syftar till att stödja en förbättrad hållbar förvaltning och utveckling av fisket för en tryggare livsmedelsförsörjning och ekonomisk tillväxt.

Utsläpp av kväve och fosfor samt marint skräp och plast i havet är påtagliga problem. Övergödning och utbredning av syrefria bottnar är vidare stora problem i Östersjön. Övergödning är också ett stort problem i Västerhavet. Ett stort antal insatser görs för att minska tillförseln av kväve och fosfor till havet. Utsläppen minskar, men uppföljningen enligt det svenska miljömålssystemet visar att insatserna kan behöva öka.

Den kemiska statusen i de svenska kustvattnen är inte bra till följd av generell höga halter av kvicksilver. Vissa fiskebestånd ökar, medan statusen för andra är kritisk i delar av de havsvatten som omger Sverige. Utöver fiskereglerande åtgärder tar ansvariga myndigheter vid behov initiativ till begränsningar av fiske i områden som faller utanför EU:s kompetens och som Sverige självt råder över. Dessa åtgärder kan vara effektiva för att stärka fiskbestånden och ge positiva effekter på andra ekosystemfunktioner och tjänster. Särskilda kustkvoter avsätts för småskaligt fiske och det finns även särskilda arealer i Östersjön för nyetableringar av småskaligt fiske.

Sverige står, som framgått ovan, inför en rad sammanhängande utmaningar, enskilt och i samarbete med andra kuststater, för att klara av att uppnå alla delmål under målet.

Mål 15

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen och hejda förlusten av biologisk mångfald

Den svenska skogslagstiftningen och miljömålssystemet har bestämmelser och mål som täcker in nästan alla aspekter i målet.

Andelen skogsmark av Sveriges totala landareal uppgår till 69 procent och har legat stabilt på denna nivå sedan åtminstone 1990. Virkesförrådet i de svenska skogarna har sedan 1920-talet fördubblats till följd av ändamålsenlig återbeskogning, skogsskötsel och förnygringsavverkning.

När det gäller upprätthållandet av biodiversitet i viktiga land- och färskvattnområden anger IUCN att 32 procent av dessa faller under skyddade områden i Sverige. Enligt samma organisations beräkningar faller 12,5 procent av viktiga områden för biodiversitet i de svenska fjällen under skyddade områden.

Rödlisteindex för Sverige ligger på 0,93. Det kan förväntas ligga still på denna nivå ganska länge eftersom metadatabeskrivningen kan uppfattas som trubbig. Enligt svensk uppfattning vore det av värde att ha ett index som är uppdelat för olika artgrupper, som möjliggör att man lättare kan urskilja vissa förändringar över tid.

När det gäller att förebygga och hantera risken för och spridningen av invasiva främmande arter finns en EU-förordning, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter, som svenska myndigheter arbetar för att implementera.

Sverige är anslutet till det växtgenetiska fördraget och till Nagoya-protokollet som båda har till syfte att främja tillgång till och en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser. Den så kallade ABS-förordningen inom EU är unionens genomförande av Nagoya-protokollet, som avser tillträde till och rättvis fördelning av nyttan när genetiska resurser används inom forskning och produktutveckling. EU antog nyligen en handlingsplan mot illegal handel med skyddade djur och växter.

Globalt bidrar Sverige genom att ge stöd till låg- och medelinkomstländerns anslutning internationella miljö- och klimatkonventioner och genomförande av

åtaganden inom ramen för dessa. Inom ramen för det svenska biståndet anslogs drygt två miljarder kronor till insatser för biodiversitet i utvecklingsländer år 2015, beräknat med användande av OECD:s policymarkör för biodiversitet rapporterad som huvudsyfte eller delsyfte.

För att upprätthålla ett hållbart skogsbruk i enlighet med svenska miljömål och andra prioriteringar på skogsområdet behövs ytterligare arbete för att säkerställa den biologiska mångfalden, motverka klimatförändringar, stimulera ökad tillväxt och sysselsättning. Sveriges utmaningar ligger huvudsakligen i att genom bred samverkan med ett antal aktörer leva upp till de egna målen, så som generationsmålet, miljö-, sysselsättning- och klimatomål. Dessa utmaningar hanteras bland annat inom ramen för arbetet med ett nationellt skogsprogram och regeringens strategiska samverkansprogram om cirkulär och biobaserad ekonomi.

Mål 16

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

25 Skr 2016/17:29.

26 Parisprinciperna antogs av FN 1993 och anger ett antal kriterier för nationella institutioner för mänskliga rättigheter. Till kriterierna hör bland annat att en sådan nationell institution ska ha en lagstadgad självständig och oavhängig ställning, inte bara formellt utan också ekonomiskt och administrativt.

27 Skr 2016/17:10.

28 Det globala partnerskapet mot våld mot barn är ett initiativ för internationell samverkan mellan regeringar, civilsamhället, näringslivet och andra aktörer.

Sverige är ett fredligt samhälle och kan bedömas uppfylla ett antal av delmålen, till exempel när det gäller effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer, tillhandahållandet av juridisk identitet, inklusive födelseregistrering, för alla och att säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal. I oktober 2016 överlämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med sin strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter²⁵. Regeringen gör i skrivelsen bedömningen att en nationell institution för mänskliga rättigheter i enlighet med de så kallade Parisprinciperna²⁶ bör inrättas och att riksdagen bör vara huvudman för institutionen.

Förekomsten av våld i olika former utgör en fortsatt utmaning. Regeringen överlämnade i november 2016 en skrivelse till riksdagen i vilken olika åtgärder mot bland annat hedersrelaterat våld redovisas²⁷. Sverige är ett av tio så kallade vägvisarländer (pathfinders) i det globala partnerskapet mot våld mot barn som lanserades i juli 2016 i New York²⁸.

Det totala antalet mord uppgick till cirka 1 fall per 100 000 invånare 2016,

vilket var en ökning jämfört med 2011. Män är offer för dödligt våld i högre grad än kvinnor.

Den totala andelen av befolkningen som utsattes för våldsbrott, det vill säga misshandel, hot eller personrån, uppgick till 6,8 procent år 2015. Sexualbrott ingår inte i den sammanslagna uppgiften. Andelen som utsattes för misshandel uppgick till 2 procent, andelen som utsattes för hot 5 procent och andelen som utsattes för personrån 0,9 procent. Andelen av befolkningen som 2015 utsattes för sexualbrott uppgick till 1,7 procent. Män blir i större utsträckning än kvinnor utsatta för misshandel och personrån medan kvinnor i högre utsträckning blir utsatta för sexualbrott och hot. Personer med funktionsnedsättning uppger i högre utsträckning än andra att de har blivit utsatta för fysiskt våld.

Den nationella trygghetsundersökningen 2016 visade att 81 procent av befolkningen kände sig ganska eller mycket trygga i det egna bostadsområdet sent på kvällen²⁹. Det är en minskning jämfört med undersökningen 2015, men inte jämfört med mätningen 2006. Det finns stora skillnader mellan hur män och kvinnor upplever otrygghet i det egna bostadsområdet sent på kvällen. Av kvinnorna är det exempelvis 12 procent som helt låter bli att gå ut sent på kvällen på grund av rädsla, vilket kan jämföras med 2 procent av männen. Bland personer med funktionsnedsättning uppger 39 procent av kvinnorna och 13 procent av männen att de avstår från att gå ut. Dessa utgör 27 procent av gruppen som helhet.

Andelen barn i åldern 1–17 år som uppgav att de vid något tillfälle under sin levnad hade blivit utsatta för någon form av fysisk eller psykologisk misshandel eller för försummelse eller hade bevittnat våld i hemmet uppgick till 20 procent 2011, enligt en enkätstudie till elever i årskurs nio med rikstäckande urval. Det fanns inga signifikanta skillnader mellan pojkar och flickor³⁰. Däremot upplever barn med funktionsnedsättning ofta en särskilt utsatt situation.

Andelen kvinnor och män som uppgav att de varit utsatta för sexuellt våld före 18 års ålder uppgick enligt en studie från 2014 till 37 procent³¹. Betydligt fler kvinnor, 54 procent, hade upplevt sexuellt våld än männen, bland vilka andelen uppgick till 20 procent.

Andelen personer som 2015 var berövade friheten i väntan på domslut, som även omfattar personer som överklagat en dom i lägre instans, uppgick till 23 procent av den totala fängslade populationen, som sammanlagt uppgick till knappt 5 800 personer.

Statens utgifter i förhållande till de anvisade medlen i statens budget uppgick till 100 procent 2015. Andelen av befolkningen som var ganska eller mycket nöjda med demokratin i Sverige uppgick till 69 procent 2015. År 1996 var andelen strax under 50 procent.

Sveriges utrikespolitik ska genomsyras av försvaret och skyddet av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. I regeringens skrivelse Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik³², som lämnades till riksdagen i december 2016 anges också att Sverige globalt ska vara ledande i att främja, förebygga och påverka utvecklingen på de tre områdena. Sveriges arbete för konflikt- och fredsbyggande inom ramen för deltagandet i FN:s

29 Frågan om trygghet i den nationella undersökningen i Sverige skiljer sig i lydelse från indikatorn för delmålet i Agenda 2030. Frågan i den svenska undersökningen efterfrågar upplevd trygghet sent på kvällen i det egna bostadsområdet, medan indikatorn inte specificerar tidpunkten under dygnet.

30 Den angivna statistiken kan ses som en approximation för indikatorn i Agenda 2030. Den svenska studien utgår från om barnen har blivit utsatta någon gång under sin livstid och inte under den senaste månaden, vilket anges i indikatorn.

31 Nationellt centrum för kvinnofrids rapport Våld och hälsa (2014).

32 Skr 2016/17:62.

säkerhetsråd 2017 och 2018 är inriktat på att stärka ett konfliktförebyggande perspektiv, öka FN:s effektivitet, samt lyfta fram arbetet för kvinnor, fred och säkerhet. Sverige är sedan 2015 medordförande med Sierra Leone i den internationella dialogen för freds- och statsbyggande. Insatser för fred och säkerhet är en viktig del utvecklingssamarbetet. De flesta insatser Sverige stödjer har analyserats ur ett konfliktperspektiv.

Sveriges arbete för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism har under 2016 bedrivits på många plan. Det är ett arbete som berör stora delar av samhället och som omfattar både administrativ och straffrättslig lagstiftning. Det är också ett arbete som i hög grad bedrivs internationellt, eftersom den brottslighet som systemet ska motverka ofta har gränsöverskridande inslag. I det löpande internationella arbetet har Sverige drivit positioner för att säkerställa att det internationella ramverket för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara effektivt utan att ge avkall på rättsstatens grundläggande principer. Detta har gjorts i olika forum, framför allt inom ramen för förhandlingar i den internationella organisationen Financial Action Task Force och i EU.

Sverige har inom ramen för ett väl fungerande fredligt och demokratiskt utvecklat samhälle ett flertal utmaningar. Dessa inbegriper bland annat att med olika metoder förebygga och bekämpa olika utslag av våld, inklusive det våld som härrör från våldsbejakande extremism. Arbetet mot människohandel kräver ett utvidgat samarbete internationellt. Ett vitalt kulturliv och värnandet av kulturarvet är en förutsättning för ett inkluderande och demokratiskt samhälle. En utmaning för hela samhället är att fortlöpande värna och vidareutveckla den svenska demokratin och rättsstaten, samt upprätthålla respekten för och efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer med funktionsnedsättning och för barn. Frågan om att göra barnkonventionen till lag bereds inom Regeringskansliet. Den nya jämställdhetsmyndigheten kommer bland annat att stärka det förebyggande arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Mål 17

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Sveriges inhemska resursmobilisering utgör den ekonomiska grundvalen för den svenska modellen och en modern välfärdsstat med öppenhet mot och samarbete med omvärlden. Skattekvoten, det vill säga obligatoriska skatter och sociala avgifter i relation till BNP i löpande priser, uppgick till 43 procent 2015. Skattekvoten har varierat mellan 42 och 46 procent sedan 2006. Statens utgifter som andel av de inhemska skatteintäkterna uppgick till 90 procent 2015.

33 Inkluderar bistånd som kommer de minst utvecklade länderna tillgodo via svenska kärnstöd till multilaterala organisationer.

Sverige har sedan länge ett väl fungerande nationellt system för inhämtande av statistik på många områden, i enlighet med internationella principer. Det stora flertalet indikatorer produceras också inom ramen för den officiella statistiken och bör då vara i överensstämmelse med de fundamentala principerna för officiell statistik. Sverige genomförde den senaste folk- och bostadsräkningen 2014.

Sverige har sedan 1975 haft ett bistånd som årligen uppnått eller överstigit 0,7 procent av BNI. Sveriges eget biståndsmål är 1 procent av BNI. Sedan 2006 har biståndet uppgått till omkring 1 procent av BNI. Sveriges bistånd till de minst utvecklade länderna uppgick till 0,29 procent av BNI år 2015³³, enligt OECD:s statistik. Av det totala svenska biståndet gick 2015 drygt 2 miljarder kronor till finansiellt och tekniskt stöd till utvecklingsländer. Stödet till kapacitetsuppbyggnad inom statistikområdet uppgick samma år till cirka 113 miljoner kronor.

Sveriges politik för global utveckling från 2003 var ett tidigt uttryck för Sveriges synsätt att det behövs en samstämmighet mellan politikområden och olika åtgärder för att bidra till en hållbar utveckling, såväl på hemmaplan som internationellt. Nystarten av PGU-inriktningen 2014 innebär att Sverige har en mekanism på plats för att stärka samstämmighetspolitiken för en hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 och de globala målen.

Sverige ser Addis Abeba-agendan, som ett sammanhängande, konkret och operativt inriktat ramverk som direkt länkar till genomförandet av Agenda 2030 och nödvändigheten att vidareutveckla globala partnerskap på ett flertal områden med syfte att bland annat mobilisera finansiella resurser och ge tillgång till teknologi. Sverige hade sammanställt en omfattande rapport, Towards achieving the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals. Report on the Addis Ababa Action Agenda on financing for development, till det internationella mötet om utvecklingsfinansiering i New York i maj 2017.

Samstämmigheten för en rättvis och hållbar utveckling måste genomsyra alla politikområden och dimensioner i arbetet, horisontellt mellan politikområden och vertikalt, från lokal till regional, nationell och global nivå, samt från mål till genomförande.

Målet för arbetet med EU:s gemensamma handelspolitik är att bidra till hållbar tillväxt och sysselsättning i såväl Sverige och EU som globalt. Sverige verkar för en öppen och rättvis global handel som bidrar till en hållbar utveckling. Det multilaterala systemet förblir en av grundvalarna för EU:s handelspolitik som Sverige är del av.

Sverige bidrar till att öka de minst utvecklade ländernas export (delmål 17.11) bland annat genom den nationella kontaktpunkten Open Trade Gate Sweden (OTGS). OTGS bistår kostnadsfritt exportörer från utvecklingsländer med information om regler och krav för export till Sverige och EU. Dessa kan också vända sig till OTGS för att komma till rätta med problem relaterade till det handelspolitiska regelverket.

Som medlem av EU:s gemensamma tullområde erbjuder Sverige tull- och kvotfritt marknadstillträde till de minst utvecklade länderna i enlighet med delmål 17.12.

Sverige har flera utmaningar på området. Den viktigaste är att konsekvent och konkret klara av att förverkliga samstämmighet i politiken vid genomförandet av Agenda 2030 samt att konstruktivt bidra till detta även globalt.

6.

Pågående arbete i Sverige för att genomföra Agenda 2030

På nationell nivå

Det pågår ett omfattande arbete i Sverige som direkt eller indirekt har bäring på genomförandet av Agenda 2030. Den nya agendan och de 17 målen för hållbar utveckling har sedan de antogs i september 2015 väckt nyfikenhet och ett ökande intresse på olika nivåer i samhället. Flertalet samhällsaktörer är igång med att lära sig mer, och göra mer, enskilt och tillsammans, för att bidra till att Sverige uppfyller sitt åtagande till 2030. Grundläggande är befolkningens kunskap och engagemang.

Riksdagen

Förankringen av Agenda 2030 i riksdagen är avgörande för att kunna genomföra agendan i Sverige och bidra till det globala genomförandet. Riksdagen har tagit del av, behandlat och beslutat om flera av regeringens skrivelser och propositioner som har en särskild bäring på agendan. Till dessa hör bland annat skrivelserna Politik för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030, Politik för hållbart företagande, Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter, Policyramverk för svenskt utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd, samt skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid samt propositionerna En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet, Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft samt om Kulturarvspolitik.

Regeringen ger in skrivelser om PGU till riksdagen vartannat år. Skrivelserna består av en systematisk uppföljning av arbetet som pekar på både framsteg och fortsatta utmaningar. Riksdagen har genomfört seminarier och offentliga utfrågningar om PGU. Ett exempel var utrikes- och finansutskottens gemensamma hearing om kapital och skatteflykt i juni 2016.

Regeringen och de statliga myndigheterna

Regeringens starka politiska ledarskap är en grundförutsättning för arbetet med att genomföra Agenda 2030. Alla politikområden ska medverka till att nå målen i agendan och därmed sträva mot en rättvis och hållbar utveckling. Den offentliga förvaltningen ska vara proaktiv i arbetet, på alla nivåer. Befintliga strukturer för analys

och genomförande av politikens ambitioner ska användas också för att genomföra agendan. Därmed underlättas systematisk uppföljning och inhämtning av resultat.

Samtliga departement i Regeringskansliet har i uppdrag att integrera Agenda 2030 i styrningen av de statliga myndigheterna. I riktlinjerna för den årliga myndighetsdialogen anges bland annat att man i samband med dialogerna ska behandla på vilket sätt som myndigheten arbetar med att genomföra Agenda 2030 och vilka mål och delmål i agendan som specifikt berör den aktuella myndigheten. Goda exempel ska lyftas fram.

Regeringen har intensifierat arbetet för att integrera Agenda 2030 i styrningen och uppföljningen av de statliga myndigheterna. Samtliga departement har under våren 2017 sammanställt och redovisat sitt genomförandearbete. Redovisningen visar att genomförandet av samtliga globala mål återspeglas i departementens verksamhet. Det är en bra början på den viktiga processen att göra agendan till en naturlig och integrerad del av den ordinarie verksamheten. Det blir en angelägen uppgift att se till att de kommande årliga processerna inom Regeringskansliet beaktar och bidrar till att leva upp till de svenska målsättningarna för genomförandet av agendan.

Regeringen har utvecklat nya mått på välbefinnande som kompletterar BNP i syfte att belysa ekonomins hållbarhet och människors livskvalitet. I 2017 års ekonomiska vårproposition redovisas en uppsättning nya välbefinnandsindikatorer, som är uppbyggda utifrån de tre dimensionerna ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet³⁴.

34 Prop. 2016/17:100 s. 23.

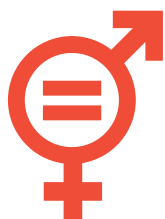
Sverige har god erfarenhet av att arbeta integrerat, mainstreaming, med olika frågeställningar, särskilt när det gäller politiken för global utveckling, jämställdhet, miljömålsarbetet och mänskliga rättigheter. I det följande ges bland annat några exempel på detta.

Politiken för global utveckling

PGU är ett centralt verktyg för att bidra till genomförandet av Agenda 2030. Alla departement har arbetat fram handlingsplaner i enlighet med regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av agendan³⁵. Det analysarbete som lett fram till handlingsplanerna bedöms ha skapat en god kunskapsnivå och förankring, och utgör därmed ett viktigt resultat i sig. I skrivelsen till riksdagen anges vilka departement som har ansvar för att genomföra ett antal tematiska områden inom PGU kopplade till de globala målen i Agenda 2030. Handlingsplanerna för PGU kommer att revideras under andra halvåret 2017.

35 Skr. 2015/16:182.

Jämställdhet

Regeringens ambition att bedriva en feministisk politik för jämställdhet visar sig tydligt på alla områden i departementens redovisningar av arbetet med Agenda 2030. Det gäller såväl styrdokument av olika slag som mer konkreta insatser i linje med agendan.

Målet för jämställdhetspolitiken i Sverige är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är samtliga statsråds ansvar att

bidra till att målet uppfylls. En grundläggande förutsättning för att nå målen i jämställdhetspolitiken är jämställdhetsintegrering. Den innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska tillämpas i all politik som påverkar människors rättigheter, villkor och möjligheter. Detta synsätt har på ett påtagligt sätt avspeglats i departementens arbete med målen i Agenda 2030. Flera verktyg har utvecklats, inklusive jämställdhetsbudgetering, metodstöd och krav på analysarbete inom ordinarie processer. Utmaningen ligger i att över tid se till att jämställdhetsperspektivet ständigt beaktas i regeringens politik på alla områden.

Miljö och klimat

Sverige har haft ett nationellt miljömålssystem sedan 1990-talet. Miljömålen ger en struktur och en konkretisering åt Sveriges arbete med klimat- och miljö. Målen korresponderar väl med den gröna dimensionen av Agenda 2030 och skapar drivkraft i arbetet med genomförandet av agendan. Ansvariga myndigheter gör en årlig uppföljning av miljömålen och vart fjärde år görs en mer omfattande utvärdering av graden av måluppfyllnad. Sedan 2017 kopplas uppföljningen till berörda mål och delmål i agendan. Miljömålssystemet utgör ett tydligt exempel på ett långsiktigt och integrerat arbete där mål sätts upp, ansvar fördelas och en kontinuerlig redovisning av resultat utförs. Den stora utmaningen i det fortsatta arbetet ligger i att åtgärderna måste vidtas i en snabbare takt för att de uppsatta målen i miljömålssystemet och agendan ska kunna uppnås. Prioriteringar måste kontinuerligt göras mellan målen och resurser sätts in där de ger bäst miljönytta.

Sveriges bidrag till det internationella genomförandet av miljö- och klimatdelarna av Agenda 2030 har kopplingar till miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, men har samtidigt en bredare målsättning än så. Det internationella genomförandet sker inom ramen för befintliga internationella processer på miljö- och klimatområdet, bland annat i genomförandet av de internationella miljökonventionerna. Initiativ för att bistå i den fortsatta processen har tagits av flera internationella organisationer, såsom FN:s miljöprogram, OECD, UNECE, Östersjöstaternas råd och Nordiska Ministerrådet, i vilka Sverige i flera fall är pådrivande och/eller stora givare. Även i utvecklingssamarbetet/biståndspolitikerna och i politiken för global utveckling är miljö- och klimatperspektivet viktigt och där fortsätter arbetet kontinuerligt.

Hälsa och välbefinnande

Förutom att hälsa och välbefinnande är viktiga rättigheter och mål i sig är en god hälsa också en förutsättning för att nå många av de andra målen i Agenda 2030. Regeringens utgångspunkt när det gäller hälsa och välbefinnande är att ett hållbart samhälle måste bygga på ett offensivt arbete för en jämlik hälsa. Arbetet grundar sig på de elva mål som har ställts upp för arbetet med folkhälsan. Dessa omfattar flertalet faktorer som har störst betydelse för människors hälsa och välbefinnande.

Det överordnade målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa för hela befolkningen, såväl kvinnor som män. Det är särskilt angeläget att åtgärder görs för de grupper som är mest utsatta för ohälsa. En nationell kommission har tillsatts för att stärka folkhälsoarbetet för

en jämlik hälsa i landet³⁶. En rad insatser görs också för att motverka missbruk av alkohol, narkotika, tobak och dopningspreparat.

Socialdepartementets redovisning visar på ett flertal konkreta åtgärder för att förbättra folkhälsan. Ett omfattande arbete pågår för att komma till rätta med den växande antibiotikaresistensen genom såväl nationella som internationella insatser. Regeringen förbereder strukturreformer inom vården för att skapa hållbara förutsättningar. Särskilda satsningar genomförs för att stödja bättre resursutnyttjande inom hälso- och sjukvården samt för att skapa en mer jämlik cancervård. Regeringen har också utarbetat en strategi inom området psykisk hälsa. En nationell läkemedelsstrategi har beslutats i syfte att minska de negativa effekterna på folkhälsan till följd av felaktig användning av läkemedel.

Utbildning och forskning

Hållbar utveckling är inskrivet i högskolelagen (1992:1434). Att bygga både bred och djup kunskap är en förutsättning för att nå en hållbar utveckling. Tillgången till och förmedlingen av kunskap ska vara jämlik när det gäller människors ekonomiska förutsättningar, geografisk hemvist, ålder, kön och etnisk tillhörighet. Tillgång till en god utbildning är en rättighet för alla, av stor betydelse för den personliga utvecklingen och en förutsättning för individernas aktiva deltagande i ett demokratiskt samhälle. Kompetensen ska tas till vara hos alla i Sverige, såväl hos inrikes som utrikes födda. En god utbildningspolitik lägger grunden för allas deltagande i arbetslivet.

Regeringen har ambitionen att Sverige ska fortsätta att göra framsteg på forskningens område. Utvecklandet av spetskompetens bidrar till en hållbar tillväxt.

En stor utmaning är att för framtiden säkerställa en adekvat tillgång till välutbildade lärare och andra personalkategorier i utbildningssektorn. Den nuvarande lärarbristen på alla nivåer är ett problem som måste lösas. Även rekryteringen till forskningen måste säkerställas.

Integration

Sverige har under senare år tagit emot ett stort antal flyktingar och andra migranter. En utgångspunkt för den svenska integrationspolitiken är att nyanlända är en positiv resurs för samhällets utveckling och detta politikområde är därmed ett mycket viktigt område för att kunna nå flera av målen i Agenda 2030.

Många utrikes födda står för närvarande utanför arbetsmarknaden, särskilt utrikes födda kvinnor. De riskerar därmed att drabbas av relativ fattigdom. Förutom följderna i sig för de som drabbas, innebär det negativa effekter på möjligheterna att uppnå åtskilliga andra mål och delmål i agendan. Inom Arbetsmarknadsdepartementet pågår ett omfattande arbete för att underlätta och få till stånd nyanländas etablering i landet. Det handlar bland annat om insatser för att skapa arbeten, bostäder och utbildningsmöjligheter.

En tryggad livsmedelsförsörjning

37 Prop. 2016/17:104.

Regeringens proposition En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet lämnades till riksdagen i början av 2017. Dess förslag syftar till att stimulera en effektiv och miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion i landet³⁷. Propositionen tar genomgående stöd i de av riksdagen beslutade nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, vilka utgör kärnan i miljömålssystemet. Den globala efterfrågan på livsmedel beräknas bli fördubblad till år 2050. Jordbruket kommer att behöva konkurrera om mark och vatten med andra verksamheter och samtidigt anpassas och bidra till att begränsa klimatförändringarna. Jordbruket behöver också bidra till att bevara och skydda hotade arter och den biologiska mångfalden. Det gäller att utveckla jordbruket effektivt utan att åstadkomma negativ miljöpåverkan. Det finns möjligheter, och utmaningar, för att Sverige ska ligga i framkant och bidra till en god måluppfyllelse av Agenda 2030 i ett globalt perspektiv.

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

38 Prop. 2016/17:1.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 presenterat en strategi för hållbar konsumtion³⁸. Strategin tar bland annat sikte på att öka kunskaperna om konsumtionens miljökonsekvenser samt fördjupa samverkan, stimulera miljösmarta konsumtionsmönster, främja ett effektivt utnyttjande av resurser och motverka att varor och tjänster är skadliga för hälsa och miljö. Strategin behandlar insatser inom såväl konsumentpolitiken som en rad andra politikområden och lägger särskild vikt på konsumtion av livsmedel, transporter och boende. Extra resurser satsas på att inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster.

Hållbara investeringar

Regeringen har fört en dialog med företrädare för finanssektorn från storbanker, försäkringsbolag och pensionsförvaltare om deras roll i genomförandet av Agenda 2030 och Addis Abeba-agendan. Informationsutbytet har berört vad regeringen gör generellt och specifikt kopplat till den privata sektorn och finanssektorn för att genomföra agendan och vad aktörerna inom finanssektorn gör för att öka andelen hållbara investeringar. Utmaningar som berörts har bland annat avsett vilka problem eller hinder som man ser som mest framträdande i arbetet för att öka andelen hållbara investeringar och vilka potentiella lösningar som finns samt hur regeringen kan vara ett stöd i finanssektorns arbete med att öka de hållbara investeringarna

Hållbar upphandling

Den offentliga upphandlingen, utförd av staten, landstingen och kommunerna, har växt kraftigt under senare år och motsvarar idag nästan 20 procent av Sveriges BNP. Arbetet med att kvalitetssäkra offentliga upphandlingar är angeläget i syfte att uppnå hållbar utveckling.

En ny upphandlingslagstiftning, lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, trädde i kraft den 1 januari 2017. En statlig upphandlingsstrategi har utarbetats med sju inriktningsmål som bidrar till att genomföra Agenda 2030. Utöver eko-

nomisk hållbarhet omfattar dessa en miljömässigt ansvarsfull offentlig upphandling och en offentlig upphandling som bidrar till ett socialt hållbart samhälle. En ny myndighet, Upphandlingsmyndigheten, har inrättats för att stödja och stärka arbetet med offentliga upphandlingar.

Ett arbete har också inletts för att se hur hållbar upphandling och innovationsupphandling kan främjas och användas i FN-systemet, i utvecklingsbanker och i biståndet. Rätt använda kan moderna upphandlingsmetoder bidra till genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen, bland annat genom att främja god samhällsstyrning och en effektivare användning av knappa resurser.

Arbetet mot korruption

Regeringen lägger stor vikt vid att upptäcka och förebygga korruption och andra oegentligheter inom den offentliga sektorn. Insatserna, som bland annat riktar sig till samtliga myndighetschefer i Sverige, bygger på principer om en god förvaltningskultur där den gemensamma värdegrunden är central. Samtliga statsanställda ska ha god kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och om rollen som statstjänsteman samt om hur de ska främja en statsförvaltning fri från korruption och andra oegentligheter.

De statliga myndigheterna

Cirka 90 statliga myndigheter redovisade i augusti 2016 ett samlat uppdrag om Agenda 2030-arbetet som det fått av regeringen tidigare samma år. Regeringen gav därefter olika verksamhetsanpassade uppdrag till ett antal myndigheter. Redovisningarna visade hur myndigheterna genomför Agenda 2030, i vilken grad dess verksamhet har påverkan på de globala målen eller delmålen, och vad myndigheterna bedömer behöver stärkas eller utvecklas för att de bättre ska kunna bidra till förverkligandet av de 17 globala målen.

Nästan samtliga av de berörda myndigheternas pågående verksamhet är i stor utsträckning kopplad till flertalet delar av agendan och målen. Det gäller i första hand deras verksamhet i Sverige, men många myndigheter har också angett hur deras uppdrag och arbete påverkar det internationella förverkligandet av mål och delmål i Agenda 2030. Myndigheterna visar i hög grad på en stor insikt om att målen och delmålen är relaterade till och påverkar varandra, att de måste ses på ett integrerande sätt, och att man behöver anlägga ett tvärsektorielt perspektiv i arbetet med att genomföra agendan. Ett antal myndigheter gjorde egna "kluster/nexus-analyser" av målen och delmålen relaterade till det egna ansvarsområdet.

Myndigheterna har ett stort antal programinsatser och verktyg samt plattformar för information och kunskap som i högsta grad är relevanta för det fortsatta arbetet med genomförandet av Agenda 2030, vilket innebär att de kan använda befintliga processer och samarbeten.

Myndigheterna visar med många exempel på att samverkan och partnerskap på olika nivåer är centrala metoder och arbetssätt för genomförandet av Agenda 2030, både mellan myndigheterna själva och med aktörer i det omgivande samhället såsom civilsamhället, näringslivet, arbetsmarknadens parter, forskare

och kunskapsinstitutioner. Samtidigt understryker många myndigheter att förverkligandet av agendan är en fråga om god och utvecklad styrning. De efterlyser en tydlig målbild och styrningsstruktur på nationell nivå, främst i form av en övergripande gap-analys, det vill säga en bedömning av det aktuella läget, och fastställandet av nationella målsättningar för mål och delmål. Flertalet bedömer att det behövs en nationell handlingsplan för arbetet med Agenda 2030 och ett relevant system för uppföljning.

En slutsats av myndigheternas redovisning är att den svenska modellen ska vidareutvecklas. På basis av det redan pågående arbetet bör helhetstänkandet fortsatt utvecklas. Breddad och fördjupad samverkan och nya partnerskap mellan flera olika samhällsaktörer ska etableras med utgångspunkt i Agenda 2030. Det finns behov av gränsöverskridande analyser och åtgärder, med innovationer på olika områden, för att integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

I januari 2017 gjorde ett 40-tal myndigheter inom ett forum för generaldirektörer, en gemensam avsiktsförklaring gällande Agenda 2030. Avsiktsförklaringen utgör ett avstamp för ökad samverkan vid genomförandet av agendan, både i Sverige och internationellt. De deltagande cheferna bedömde att en strategisk dialog mellan myndigheterna möjliggör ökad samstämmighet och ger tillfälle att utarbeta former för konkreta samarbeten för genomförandet av agendan.

Sveriges utlandsmyndigheter

Regeringen gav också under 2016 samtliga av Sveriges drygt 100 utlandsmyndigheter i uppdrag att rapportera hur de arbetar med och främjar genomförandet av Agenda 2030. I uppdraget ingick att beskriva hur värdlandet genomför agendan. Ungefär hälften av utlandsmyndigheterna lämnade svar och en sammanställning av dessa visar att myndigheterna arbetar aktivt med Agenda 2030. De fyra mål som myndigheterna angav att de arbetade mest med var mål 5 om jämställdhet, mål 8 om inkluderande ekonomiskt tillväxt och anständiga arbetsvillkor, mål 13 om klimat samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Flera ambassader har hållbar utveckling som ett övergripande mål för sin verksamhet och gemensamt arbete sker mellan de olika sektionerna på myndigheten när det gäller till exempel analys, rapportering och offentlig diplomati. Ett antal utlandsmyndigheter anser att mer behöver göras för att integrera Agenda 2030-arbetet i hela myndighetens verksamhet, bland annat genom att öka kunskapen om agendan, integrera den i verksamhetsplanering och andra styrinstrument samt utveckla partnerskap med olika aktörer. Ett 30-tal utlandsmyndigheter är aktiva i Utrikesdepartementets kommunikationssatsning #FirstGeneration, som är en internationell kampanj med syfte att skapa engagemang, stärka kommunikationen och bredda den folkliga förankringen runt Agenda 2030³⁹.

39 Se avsnitt 6.

Agenda 2030-delegationen

Regeringen tillsatte i mars 2016 en kommitté, Agenda 2030-delegationen, med uppdraget att stödja och stimulera arbetet med genomförandet av agendan⁴⁰. Delegationen lämnade den 1 juni 2017 rapporten I riktning mot en hållbar välfärd – Agenda 2030-delegationens nulägesbeskrivning och förslag till

40 Se vidare avsnitt 4.

handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling till regeringen. Tidigare har delegationen lämnat förslag till åtgärder för att främja informations- och kunskapsspridning om hållbar utveckling, inklusive digitala lösningar.

Delegationens arbete innefattar en bred dialog med olika samhällsaktörer. I förslaget till handlingsplan föreslår delegationen att regeringen i genomförandet av Agenda 2030 prioriterar följande områden:

- » ett jämlikt och jämställt samhälle,
- » hållbara städer,
- » en samhällsnyttig och cirkulär ekonomi,
- » ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller,
- » hållbara och hälsosamma livsmedel, samt
- » stärkt kunskap och innovation.

Statistiska Centralbyrån

Regeringen har 2016 och 2017 gett SCB flera uppdrag som har koppling till Agenda 2030. Det första uppdraget till SCB var att göra en preliminär översiktlig bedömning, baserat på tillgängliga data och uppgifter, av hur Sverige i dagsläget lever upp till målen och delmålen i Agenda 2030. De huvudsakliga resultaten i den redovisningen har sammanfattats i avsnitt 5. Myndigheten har vidare fått i uppdrag att utarbeta förslag till nationella svenska indikatorer för målen i agendan. SCB har också i uppdrag att lämna förslag till uppföljningssystem för resultaten av det svenska genomförandet av agendan. Uppdragen och förslagen på båda områdena kommer att redovisas till regeringen under andra halvåret 2017.

Kommuner och landsting

Sverige är en enhetsstat med en decentraliserad samhällsstruktur. Det administrativa och demokratiska systemet är geografiskt indelat i tre nivåer: statlig, regional och lokal nivå. På den lokala nivån finns 290 kommuner och på den regionala nivån 20 landsting. Kommunerna och landstingen varierar mycket i storlek, både vad gäller befolkning och yta. De styrs av beslutande församlingar valda i demokratisk ordning.

I ett internationellt perspektiv utmärker sig Sverige genom att många uppgifter som i andra länder utförs av staten eller i privat regi, sköts av kommunerna och landstingen. Dessa får ta ut skatter, vilket är den huvudsakliga finansieringskällan till den verksamhet de bedriver.

Samtliga kommuner respektive landsting följer samma nationella lagstiftning och har i huvudsak samma ansvar och uppgifter, trots att det finns stora skillnader mellan dem, bland annat beroende på befolkningens storlek och utveckling,

om kommunen är tät- eller glesbefolkad samt på befolkningens åldersstruktur och socioekonomiska förhållanden och kommunernas näringslivsstruktur och ekonomiska situation.

All verksamhet som bedrivs av kommunerna och landstingen omfattas av lokalt självstyre. Det innebär att kommunerna och landstingen självständigt fattar beslut om lokala frågor, vilket också ger möjlighet till lokala anpassningar utifrån olika behov och förutsättningar. Kommunerna och landstingen är skyldiga att tillhandahålla viss samhällsservice och har också möjlighet att bedriva frivillig verksamhet.

Kommunerna och landstingen har mot denna bakgrund en central roll i arbetet med hållbar utveckling i Sverige. Målen i Agenda 2030 berör ett stort antal områden som svenska kommuner och landsting redan arbetar aktivt med och det är på den lokala nivån som globala åtaganden, internationell rätt och EU-rätt samt nationell lagstiftning ska omsättas i praktisk handling.

De obligatoriska uppgifterna för landstingen omfattar hälso- och sjukvård, tandvård för barn och ungdomar, liksom kollektivtrafik, som är ett gemensamt ansvar med kommunerna. De frivilliga uppgifterna utgörs av kultur, utbildning och turism. Hälso- och sjukvården står för den största delen av landstingens kostnader.

Kommunerna har ett brett uppdrag och flera roller av skiftande karaktär. De ansvarar bland annat för vård, skola och socialtjänst. Verksamheten inom välfärdsområdet står för den största delen av kommunernas kostnader. Andra obligatoriska uppgifter som kommunerna ansvarar för är plan- och byggfrågor, miljö- och hälsovård samt räddningstjänst. Kommunerna kan också frivilligt bedriva uppgifter inom till exempel områdena fritid och kultur, energiförsörjning och gatuunderhåll.

Kommunerna tar vidare ett stort ansvar för att skapa förutsättningar för näringslivsutveckling, sysselsättning, tillgänglighet till offentlig och kommersiell service samt för bostadsförsörjning, bredbandsutbyggnad, digitalisering, brottsförebyggande arbete, krisberedskap och civilt försvar. På dessa områden är samspelet med näringsliv, civilsamhälle och statliga myndigheter av avgörande betydelse. Samverkan mellan kommuner och landsting har blivit allt vanligare och utvecklingen går mot att dessa lägger allt större kraft på att agera samlat.

En betydande del av den offentliga verksamheten sköts således av kommuner och landsting. De kommunala utgifterna motsvarade 24 procent av Sveriges BNP 2016. Den kommunalt finansierade sysselsättningen, det vill säga personer sysselsatta i kommuner, landsting samt i de delar av näringslivet som har uppdrag av kommunerna, utgjorde samma år en fjärdedel av det totala antalet sysselsatta personer i Sverige.

Det lokala hållbarhetsarbetet fick ett genomslag genom det tidigare arbetet med Agenda 21 och det finns ett stort engagemang i de svenska kommunerna. Lokalt och regionalt pågår ett betydande arbete med hållbar utveckling. Agenda 2030 upplevs som ett positivt paraply att samla hållbarhetsarbetet under,

särskilt för att samlat kommunicera de sociala, miljömässiga och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Vissa kommuner är nu i uppstartsfasen med att koppla Agenda 2030 till den egna verksamheten, medan andra har inkluderat agendan i sina ledningssystem och styrdokument. Det finns dock en variation i hur långt kommuner och landsting kommit i sitt arbete. Genom till exempel erfarenhetsutbyte och samverkan i olika partnerskap utvecklas arbetet med Agenda 2030 i olika delar av landet.

Arbetsgivar- och intresseorganisationen Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har som ett mål, med bäring på Agenda 2030, att verka för att kommuner, landsting och regioner kan bedriva ett sammanhållet hållbarhetsarbete som tillvaratar såväl sociala som ekologiska och ekonomiska dimensioner. I organisationens inriktningsdokument Ansvar för välfärd 2016–2019 berörs flera av Agenda 2030:s mål och delmål, såsom en hållbar samhällsstruktur, att främja kvinnors egenmakt, att förbättra likvärdighet i skolan och verka för full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. SKL har sedan 2016 påbörjat ett arbete med att på olika sätt synliggöra Agenda 2030 för medlemmarna som dock själva definierar och tar beslut om arbetet med hållbarhet. Organisationen har också inlett en kartläggning av medlemmarnas initiativ gällande Agenda 2030. SKL:s styrelse har även gett kansliet i uppdrag att analysera hur organisationens kongressmål inom respektive verksamhetsområden förhåller sig till målen i Agenda 2030, och bevaka genomförandet av Agenda 2030. Det finns flera intressanta exempel på det lokala och regionala arbetet, varav några redovisas nedan.

Malmö kommun, Sveriges tredje största kommun med 320 000 invånare, har gjort Agenda 2030-målen till kommunens mål. I september 2015 undertecknade Malmö A declaration of cities' commitment to the 2030 sustainable development agenda. I kommunens budget för 2017 finns ett uppdrag till hela kommunförvaltningen att implementera målen i Agenda 2030. Malmö bygger vidare på tidigare erfarenheter av arbete med hållbarhet. I två pilotfall med en ny modell för styrning av kommunens långsiktiga investeringar görs bedömningarna av nyttor utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna. Ett annat exempel är hur man för ett lokalt avgränsat område bryter ner de övergripande hållbarhetsmålen för att utveckla sammanhängande insatser för en hållbar stadsutveckling. Malmö har över tid även utvecklat flera lokala och internationella partnerskap. I slutet av 2016 genomförde kommunen en stor internationell konferens med deltagare från 32 länder, Sustainable City Development 2016, om hållbar utveckling och lokalt genomförande av de globala målen.

Åtvidaberg är med sina 12 000 invånare ett exempel på en mindre kommun som bedriver ett intensivt arbete för att genomföra Agenda 2030. Kommunfullmäktige antog i december 2016 ett hållbarhetsprogram för kommunen som har sin utgångspunkt i de 17 globala målen. Programmet ger en samlad beskrivning av hur Åtvidabergs kommun ska bidra till att uppnå de globala, nationella, regionala och lokala målen som är kopplade till hållbarhet. Beslutet gäller för perioden 2016–2020 och är inledningsvis ett internt arbete i kommunförvaltningen, med en särskild arbetsgrupp för att ta fram hållbarhetsprogrammet. Avsikten är att efter 2020 vidga perspektivet till att omfatta hela kommunen samt involvera civilsamhället, näringslivet, och andra aktörer.

Strängnäs kommun, som har 35 000 invånare, har gått igenom existerande mål i kommunens översiktsplan för 2014–2040 och andra planer för att se hur de kan kopplas till de globala hållbarhetsmålen. Man har funnit att det finns kopplingar till nästan alla 17 mål. Inom ramen för översiktsplanen finns separata planer och strategier för olika dimensioner av social hållbarhet, såsom folkhälsa, tillgänglighet och jämställdhet, och miljön, såsom vatten, transporter, hållbara måltider, natur och biologisk mångfald, energi och klimat, kretslopp och giftfri miljö, byggnationer och planering. Mål för arbetet och system för uppföljning av målen ska arbetas fram.

På den regionala nivån arbetar Kalmar läns landsting, med 237 000 invånare, aktivt med att integrera Agenda 2030 och de 17 globala målen i det pågående arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi. Agenda 2030 har blivit ett centralt ramverk för arbetet med den nya strategin, som har direkta beröringspunkter med 15 av de globala hållbarhetsmålen. Varje avsnitt i arbetsmaterialet för den nya strategin inleds med att ange vilka av Agenda 2030-målen som hanteras i avsnittet. Samtidigt strävar man efter att målen ska ses som en sammanhängande helhet.

Näringslivet

41 Conference of the Parties (COP) to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC).

Ett innovativt och dynamiskt näringsliv och ett bra entreprenörs- och företagsklimat är avgörande för att skapa jobb, tillväxt, välbefinnande och välfärd.

Omställningen till ett hållbart samhälle innebär nya utmaningar för svenska företag – och samtidigt stora möjligheter. Svenskt näringsliv visar stort engagemang för att ta sig an de åtaganden som världssamfundet har gjort i Agenda 2030 och under klimatmötet COP21 i Paris⁴¹. Näringslivet var en viktig och konstruktiv kraft när agendan förhandlades fram och har en central roll i genomförandet. Agendan innebär ett fruktbart och framåtsyftande ramverk för näringslivet. Många företag betraktar Agenda 2030 som "världens största beställning".

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är ett tydligt exempel på hur utmaningar och möjligheter hänger samman. Näringslivet har en nyckelroll i genomförandet av agendan och företagen uppmanas att använda sin kreativitet och innovationsförmåga för att bidra. Agendan har alla förutsättningar att vara en katalysator för en omställning av Sveriges ekonomi och på samma gång hjälpa företagen att hitta nya affärsmöjligheter.

Hållbarhet är en bärande del i många svenska företags affärsmodeller. Svenska företag har generellt sett positionerat sig väl på den växande marknaden för hållbara tjänster och varor. Både små och stora svenska företag har mycket att erbjuda den globala marknaden, till exempel genom innovationer för minskade utsläpp, anpassning till ett förändrat klimat och nytänkande inom områden som kompetensutveckling, mobilitet för människor och varor samt hållbara lösningar som fler människor har råd med.

Företagen har det huvudsakliga ansvaret för att driva sina verksamheter på ett hållbart sätt, men det behövs ett samspel mellan företag, intressenter och andra samhällsaktörer. Näringslivet har en nyckelroll för att hitta lösningar på de ut-

maningar som finns på miljö- och klimatområdet, för att skapa ett mer jämställt arbetsliv där både kvinnors och mäns kompetens tas tillvara och för att säkerställa acceptabla arbetsvillkor och respekt för mänskliga rättigheter.

Agenda 2030 förutsätter innovation på många områden. Det krävs till exempel innovationsinsatser så att den biobaserade ekonomins andel ska växa eller innovation för att utveckla, testa och sprida klimat- och miljöteknik. Företagens kreativitet och innovationsförmåga är av stor vikt. Innovativa samarbeten mellan olika aktörer skyndar på utvecklingen och bidrar till bättre lösningar. Det finns en potential för innovation och hållbar affärsutveckling i alla branscher, vilket kan bidra till sysselsättning i både stads- och landsbygdsregioner. Här spelar små och medelstora företag en viktig roll.

Höjd ambition inom hållbart företagande

Regeringen har slagit fast att den vill höja ambitionen när det gäller hållbart företagande. Den har därför presenterat ett antal initiativ som rör näringslivets hållbarhetsarbete och relationen mellan stat och näringsliv. Utöver nyindustrialiseringsstrategin, Smart industri, och samverkansprogrammen har regeringen bland annat utarbetat en exportstrategi.

42 Skr. 2015/16:69.

I december 2015 överlämnade regeringen skrivelsen Politik för hållbart företagande⁴² till riksdagen. Den var den första i sitt slag och innebar startskottet för en mer ambitiös och sammanhållen näringspolitik för hållbart företagande. Skrivelsen innehåller ett 80-tal åtgärder kopplade till regeringens mål och ambitioner inom hållbart företagande på i stort sett alla politikområden.

Med utgångspunkt från regeringens skrivelse utarbetades skriften Hållbara affärer – regeringens politik för hållbart företagande. I den redogörs för regeringens förväntan och syn på och åtgärder för hållbart företagande. Policyn innehåller också konkreta råd och verktyg för företag som vill utveckla sitt arbete med hållbart företagande. Den primära målgruppen är svenska företag – stora, medelstora och små – men även andra grupper i samhället med intresse för hållbart företagande.

Regeringen antog också i augusti 2015 en nationell handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter. Handlingsplanen syftar till att uppmuntra och uppmana svenska företag att följa internationellt erkända mänskliga rättigheter i sin verksamhet i Sverige och utomlands.

I politiken för hållbart företagande lyfter regeringen tydligt fram att den förväntar sig att svenska företag ska följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner och trepartsdeklarationer samt Agenda 2030.

Swedish Leadership for Sustainable Development

Ett exempel på näringslivets engagemang är Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSD), som är ett nätverk som arbetar för ett gott ledarskap inom hållbar utveckling. Det består av 26 ledande och inflytelserika svenska företag, tre expertorganisationer, Swedfund och Sida. SLSD är ett forum för värdefullt lärande och en plattform för nya partnerskap, ledarskap, konkreta samarbetsprojekt och samverkansmodeller för minskad fattigdom och hållbar utveckling.

Nätverkets medlemmar, som har olika utgångspunkter för arbetet med hållbar utveckling, har enats om ett gemensamt åtagande att genom sina respektive kärnverksamheter och i samarbete med andra bidra till uppfyllandet av de globala målen. Det ska ske genom att:

- » minska miljöpåverkan och använda resurser på ett effektivare sätt (mål 12),
- » bidra till att skapa jobb med anständiga villkor (mål 8),
- » bekämpa korruption och oetiskt uppförande (mål 16), samt
- » säkerställa jämställdhet och allas lika rättigheter (mål 5).

Genom sin samverkan för att bidra till de fyra angivna globala målen är SLSD i sig också ett exempel på partnerskap i praktiken (jfr mål 17). Förutom den gemensamma målsättningen bedriver varje medlem i nätverket även annat arbete för hållbar utveckling med bäring på Agenda 2030. SLSD har informerat om ett 80-tal initiativ som utgör ett urval av medlemmarnas arbete med de tre dimensionerna av hållbarhet och som på olika sätt bidrar till genomförandet av agendan. Två exempel beskrivs nedan.

Förbättra små mjölkbönders inkomster (Bangladesh)

Tetra Laval har i ett projekt i Bangladesh kallat Dairy Hub, i samarbete med det inhemska bolaget PRAN, bidragit till att små mjölkbönder i ett område får möjlighet att utveckla sin produktion för husbehov till produktion även för försäljning genom att företaget etablerar moderna mjölkcentraler för effektiv och säker förvaring av inlevererad mjölk samt erbjuder anpassad teknisk rådgivning. Det leder till att småproducenterna ges ökade kunskaper och möjligheter att förbättra sina inkomster på ett stabilt sätt, samtidigt som mjölk kvaliteten kontrolleras. Efter en lyckad inledande försöksverksamhet har Sida stött PRAN för att utvidga nätverket av mjölkcentraler genom att täcka delar av kostnaderna för teknikutbildning under tre år. Inrättandet av den första mjölkcentralen ledde till att den genomsnittliga månadsinkomsten för de små mjölkbönderna på 60 månader ökade från 100 till 244 US-dollar. Den genomsnittliga produktionen av mjölk per ko och dag ökade från 4,45 liter till 10,8 liter och mängden mjölk som per dag inlevererades till den första mjölkcentralen ökade från 2 000 liter till 41 000 liter.

Applikation för klimaträtt leverne (Sverige)

ICA i Uppsala har i samarbete med flera partners, bland annat Uppsalahem, Världsnaturfonden, Chalmers tekniska högskola, it-företaget Energimolnet och med stöd av myndigheten Verket för innovationssystem (Vinnova), genomfört ett projekt kallat Klimaträtt. Centralt i projektet var en telefonapplikation som automatiskt på veckobasis gav återkoppling till användaren på klimatfotavtrycket av dennes konsumtion av mat och andra inköp, användandet av transportmedel och av hur bostaden brukades. Varje affärspartner hade utvecklat data för klimatfotavtrycket av företagets produkter eller tjänster. Chalmers tekniska högskola stod för kvalitetskontroll och garanti av att data var jämförbara. De boende i ett av Uppsalahems flerbostadshus erbjöds i mars 2015 att använda applikationen under sex månader. Vid projektets slut hade klimatfotavtrycket för deltagarna minskat med 31 procent.

Statligt ägda företag

De statligt ägda företagen utgör en betydande del av näringslivet i Sverige. Den statliga bolagsportföljen omfattar 48 hel- och delägda bolag, varav 2 är börsnoterade. Bolagen sysselsätter 137 000 personer.

Staten har som ägare sedan flera år en hög ambitionsnivå för ett hållbart företagande. Regeringen anser att ett hållbart företagande är en förutsättning för att de statligt ägda bolagen ska kunna vara framgångsrika, moderna och innovativa. Regeringens utgångspunkt i bolagstyrningen är att bolagen med statligt ägande genom sina affärsmodeller ska bidra till värdeskapande på ett sätt som gynnar en långsiktigt hållbar utveckling. Det innebär att bolagen ska minimera risker för negativa effekter av sina verksamheter. Bolagen ska också ta tillvara möjligheter till hållbart värdeskapande och nya innovativa affärsmodeller.

Regeringen vill att bolagen med statligt ägande ska agera föredömligt när det gäller hållbart företagande. Det innefattar ett strategiskt arbete, transparent agerande och ett utvecklat samarbete med en mångfald intressenter. Statligt ägda bolag ska till exempel sedan 2007 publicera en hållbarhetsredovisning enligt Global Reporting Standards riktlinjer eller annat tillämpligt internationellt ramverk.

Regeringen ser hållbart företagande som en viktig affärsstrategisk fråga. Kortsiktiga och långsiktiga strategier hänger ihop och de beslut som fattas i dag ska vägledas av omsorgen om bolagets framtida position i en hållbar värld. Bolagens styrelser ansvarar för att besluta om strategiska mål för ett hållbart företagande.

Vägledande för de statligt ägda bolagen är tidigare internationella riktlinjer för hållbart företagande och från och med 2017 utgör Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling det övergripande ramverket. Regeringen vill att bolagen med statligt ägande ska vara med och visa vägen framåt och har därför inkluderat sina krav och förväntningar på bolagen i den nya ägarpolicy som antogs av regeringen i december 2016. I den nya ägarpolicyen slås fast att Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling ska vara vägledande för de statligt ägda bolagens verksamhet. Bolagen ska analysera de globala målen

och utifrån sin verksamhet identifiera de mål som bolaget genom sin verksamhet påverkar och bidrar till. Bolagen förväntas även identifiera affärsmöjligheter som bidrar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen.

De enheter som ansvarar för bolagsförvaltningen i Regeringskansliet arbetar 2017 med att på olika sätt inspirera och höja kunskapen om Agenda 2030 och de 17 målen. Bland annat har en välbesökt workshop med bolagen på temat genomförts. Det årliga seminariet 2017, dit styrelseordförande, styrelseledamöter och verkställande direktörer bjuds in, fokuserade vidare agendan. Bolagens fortsatta arbete kommer att följas upp inom ramen för den ägardialog som fortlöpande genomförs mellan företrädare för ägaren och bolagen.

Bland många exempel på pågående arbete med koppling till Agenda 2030 bland statligt ägda företag kan följande nämnas.

Gruvbolaget LKAB bidrar till sänkta koldioxidutsläpp i stålprocessen

Gruvbolaget LKAB har arbetat strategiskt med hållbarhetsfrågor under lång tid. Det fortsatta arbetet har synkroniserats med Agenda 2030. Under 2016 antog företaget en ny policy för mänskliga rättigheter, en uppdaterad uppförandekod, en ny ledningsfilosofi och styrdokument för konfliktmineraler.

LKAB har även riktlinjer för markanvändning, både vad gäller miljömässiga och sociala aspekter. Samverkansavtal har upprättats för att skapa goda förutsättningar för kommunikation och samarbete med de tre samebyar på vilkas områden LKAB har gruvor.

Företaget har det senaste årtiondet investerat i rökgasrening i alla pelletsverk, vilket innebär att utsläppen av stoft, svaveldioxider, klor och fluor har minskats med upp till 95 procent. Fram till 2021 ska energiintensiteten minska med 17 procent och koldioxidutsläppen per ton färdiga produkter med 12 procent från 2015 års nivå. Stålframställning med 100 procent LKAB-pellets ger redan i dag en minskning av koldioxidutsläpp med 14 procent sett över hela värdekedjan jämfört med medeltalen för utsläppen från europeiska stålverk.

LKAB har tillsammans med företagen SSAB och Vattenfall 2016 beslutat om ett initiativ för en framtida helt koldioxidfri stålindustri i Sverige där vätgas ska användas som reduktionsmedel i stället för fossilt kol.

Företaget Akademiska Hus utvecklar campus med inriktning på globala hållbarhetsmål

Goda akademiska miljöer vid Sveriges universitet och högskolor är en viktig faktor för att behålla konkurrenskraften på lärosätena och bidra till att stärka Sverige som kunskapsnation. Företaget Akademiska Hus utvecklar tillsammans med sina kunder campusplaner som bildar ett sammanhängande ramverk och blir vägvisare för en hållbar utveckling.

Under 2016 har Akademiska Hus tillsammans med Karolinska Institutet tagit fram en ny campusplan, med målet och visionen att förbättra människors hälsa och bli ett av världens mest avancerade life science-områden. Genom att inte-

grera Karolinska Institutets Campus Solna i den pågående stadsutvecklingen i Stockholm och Solna ser man till att hela området blir långsiktigt hållbart.

Visionen för Karolinska Institutet – Kunskapsnavet för life science med ett grönt hjärta – innebär en tydlig ambition att skapa ett kunskapsintensivt, levande och hållbart campus präglad av mångfald, fortsatt inflyttning av nya verksamheter och ökat internationellt utbyte.

Den använda metodiken med campusplaner syftar till att skapa hållbara och värdeskapande miljöer. Planen för Karolinska Institutets Campus Solna har kopplats till de globala målen för hållbar utveckling för att tydliggöra hur planen bidrar till genomförandet av Agenda 2030.

Arbetsmarknadens parter

Den svenska arbetsmarknadsmodellen bygger på en ansvarsfördelning mellan staten och arbetsmarknadens parter. Statens roll är att genom ändamålsenliga ramverk och andra styrmedel säkerställa goda arbetsvillkor och underlätta tillkomsten av nya jobb, samtidigt som förutsättningar skapas för arbetsmarknadens parter att i kollektivavtal ta ansvar för villkorens närmare utformning. Arbetsmarknadens parter är viktiga aktörer för genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen.

Det internationella initiativet Global Deal, som Sverige var med och lanserade 2016, bygger bland annat på historiska och nutida erfarenheter av dialog och samverkan mellan den svenska arbetsmarknadens parter.

Agenda 2030-delgationen har under 2016 och 2017 genomfört flera möten med företrädare för arbetsmarknadens parter i syfte att bidra till ett ömsesidigt ökat engagemang och inhämta de olika företrädarnas synpunkter och förslag när det gäller genomförandet.

De fackliga organisationerna och deras medlemmar är intresserade av att främja och förverkliga många av målen. Den ideella föreningen Union to Union, som fackföreningarna LO, TCO och Saco är medlemmar i, arbetar för goda arbetsvillkor, demokrati, en rättvis fördelning av resurser och hållbar utveckling. Man betonar att alla 17 mål är viktiga och att de hänger ihop. Samtidigt är några av målen särskilt betydelsefulla utifrån de fackliga organisationernas utgångspunkt. Hit hör till exempel mål 8 (anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt), mål 1 (avskaffa all form av fattigdom överallt), mål 5 (jämnhet), mål 10 (minskad ojämlikhet) och mål 16 (fredliga och inkluderande samhällen).

Arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv har sedan tidigare bland annat engagerat sig i arbetet med företagens sociala ansvar, Corporate Social Responsibility, (CSR), som har en tydlig koppling till flera av målen och delmålen i Agenda 2030. Svenskt Näringsliv ser Agenda 2030 som ett positivt steg framåt i det globala samarbetet och framhåller att det är bra med en sammanhållen agenda där alla tre dimensionerna i en hållbar utveckling ses som en odelbar helhet. Det kan enligt organisationen bidra till en ökad insikt om betydelsen av att ha balans mellan olika samhällsmål.

Lösningar på många av de globala utmaningarna finns i näringslivet, som bland annat bidrar med tekniska lösningar och tjänster som hanterar de ekologiska utmaningarna gällande klimat, vatten och resursförbrukning, men också med förutsättningar för minskade klyftor genom arbetsskapande. I sin roll som samhällsaktör bidrar näringslivet till samtliga mål. Det gäller för såväl stora som små och medelstora företag. Genom att arbeta strategiskt med hållbarhetsperspektivet främjas också näringslivets långsiktiga konkurrenskraft internationellt.

Civilsamhällets organisationer

Ett stort antal civilsamhällesorganisationer i Sverige, som är verksamma på de mest skiftande områden liksom på olika nivåer nationellt, regionalt och inte minst lokalt, är mycket intresserade och aktiva i arbetet med att genomföra Agenda 2030. Civilsamhällets kunskaper om och deltagande i genomförandet av agendan är avgörande för att målen och delmålen ska kunna uppnås. Många organisationers ordinarie verksamhet, och de syften som de har, har ofta en nära koppling till någon eller några av de tre dimensionerna av hållbar utveckling, och direkt kan kopplas till Agenda 2030. Det är en pedagogisk uppgift för civilsamhällets organisationer att klargöra detta för sina medlemmar, och fruktbart bygga vidare på förhållandet. Det innebär också att det är viktigt att företrädare för en rad olika myndigheter erkänner och tar tillvara den kunskap, opinion och kraft till stöd för agendan som finns bland civilsamhällets organisationer och medlemmar. De samtal som Agenda 2030-delegationen fört med ett flertal civilsamhällesorganisationer under 2016 och 2017 har understrukt detta.

Civilsamhället spelar en viktig roll i det svenska samhället när det gäller att driva opinion och med kritisk blick granska att landets myndigheter och andra viktiga aktörer lever upp till målen i Agenda 2030. Civilsamhällets många organisationer är med sina kunskaper och idéburna drivkraft även viktiga potentiella aktörer i skapandet av nya partnerskap med offentlig sektor, näringsliv, forskarsamhället och andra organisationer.

Det finns många exempel på verksamhet som bedrivs av civilsamhället som direkt gäller Agenda 2030 och dess genomförande i Sverige. Nedan ges några exempel på insatser där olika aktörer i civilsamhället samarbetar på gränsöverskridande sätt.

Svensk-somaliska affärsutvecklingsprogrammet

Forum Syd har tillsammans med Business Sweden, och med finansiering från Sida, utvecklat det svensk-somaliska affärsutvecklingsprogrammet som syftar till att utveckla kunskaper och kapacitet om hållbart företagande. Programmet har som mål att underlätta för företagare att starta upp och vidareutveckla hållbara affärsverksamheter i Somalia. Avsikten är både att öka investeringarna i Somalia och att stärka den privata sektorn utifrån ett rättighetsperspektiv, genom att skapa arbetstillfällen och möjligheter till varaktig försörjning för somalier samt därmed bidra till en inkluderande utveckling på längre sikt.

Källan

Stockholms Stadsmission driver Källan i Fisksätra kyrka. Denna verksamhet bedrivs genom en interreligiös dialog mellan Nacka församling (inom Svenska kyrkan), Stockholms katolska stift, Stockholms Stadsmission och Muslimernas förening i Nacka. Verksamheten syftar till att stödja människor som lever i social utsatthet och främja deras integrering i samhället genom aktiviteter som språkkurser, tjejgrupper, teater, föräldragrupper och stöd i kontakten med myndigheter.

HBTQ-certifiering

Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL) arbetar med att hbtq-certifiera olika socialt viktiga verksamheter och organisationer i samhället, i syfte att synliggöra normer, bidra till att skapa en inkluderande arbetsmiljö och främja ett bra bemötande. Exempel på verksamheter som certifieras är äldreomsorg, skola och sjukvård, företag och föreningar. RFSL har bland annat arbetat med fotbollsklubbars interna organisationskultur och den fysiska utformningen av simhallar.

Energifallet

Naturskyddsföreningen och företaget IKEA vill bidra till att göra det enklare för skolan att uppfylla läroplansmålen inom hållbar utveckling och driver därför tillsammans hållbarhetsutbildningen Energifallet. Projektet erbjuder skolmaterial om hållbar utveckling, utvecklar förslag på arbetsmetoder i samarbete med skolforskare och låter högstadielklasser möta medarbetare på IKEA-varuhus. Ett särskilt utformat studiebesök på ett närbeläget IKEA-varuhus syftar till att skapa ökad medvetenhet hos svenska tonåringar kring frågor om livsstil, konsumentpåverkan och hållbar samhällsutveckling.

Forskarsamhället

Avancerad forskning bidrar på olika områden och på många sätt till samhällsutvecklingen, bland annat genom att upptäcka och förklara negativa eller hotande fenomen. Ett välkänt exempel rör klimatförändringarna. Den svenske kemisten Svante Arrhenius påvisade redan på 1890-talet förekomsten av klimatförändringar, och att de var orsakade av människan.

Den högre utbildningen och forskningen är idag oundgängliga verksamheter för att kunna hantera de globala utmaningarna och bidra till att uppnå de mål som har ställts upp i Agenda 2030. Forskarsamhället behöver i högsta grad vara aktivt och verka tillsammans med andra samhällsaktörer. Det förutsätter att forskare och kunskapsinstitutioner ges adekvata möjligheter och resurser att utveckla sitt arbete. Forskarsamhället fyller också en viktig roll i att vetenskapligt granska och följa upp hållbarhetsarbetet. I en digitaliserad värld som allt mer präglas av ett oändligt flöde av information, och där så kallade alternativa fakta blivit vanligt förekommande under senare tid, är det vidare angeläget att värna om ett oberoende forskarsamhälle och ett internationellt kunskapsutbyte på vetenskaplig grund.

Forskning i världsklass bidrar

Svenska universitet och högskolor bidrar med betydande kunskaper och forskningsrön inom flera olika områden, ofta under samma tak. Resultaten bidrar till utvecklingen av metoder, produkter och policyer för en hållbar utveckling. Karolinska institutet är med sin spetskompetens och forskning på hälsoområdet ett exempel och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), med forskning om lantbrukets och landsbygders hållbara utveckling, ett annat. Kan till exempel, och i så fall hur, hållbara produktionsökningar åstadkommas, i Sverige och i andra delar av världen? Av SLU:s alla vetenskapligt granskade publikationer har 20 procent arbetats fram i samarbete med kollegor i låg- och medelinkomstländer.

Chalmers tekniska högskola i Göteborg, Kungliga tekniska högskolan i Stockholm och Luleå tekniska universitet är andra forsknings- och innovationscenter där hållbarhetsfrågor står i centrum och där de internationella kontakterna och olika slag av samarbeten med andra aktörer finns. Chalmers tekniska högskola har till exempel i sin verksamhet utarbetat en tydlig vision för en hållbar framtid. De globala målen för hållbar utveckling är från och med 2017 också integrerade i högskolans interna mål- och budgetprocesser.

Globala och tvärvetenskapliga kunskaps- och forskningsinstitut som Stockholm Environment Institute (SEI) och Stockholm Resilience Center (SRC) är andra exempel på verksamheter med avancerad forskning. Resultaten och förmågan att kunna presentera dessa också för en bredare publik innebär viktiga bidrag och impulser till arbetet i Sverige internationellt för att genomföra Agenda 2030. SEI och SRC har förgreningar runtom i världen och attraherar forskare från många länder.

Den tvärvetenskapliga forskningen och samverkan mellan forskarsamhället och det omgivande samhället har stor betydelse för genomförandet av Agenda 2030 och ska vidareutvecklas i Sverige. Riksdagen behandlade och antog under riksdagsåret 2016/2017 förslag i två viktiga forskningspropositioner från regeringen.

43 Prop. 2016/17:50.

I propositionen Kunskap i samverkan⁴³ – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft lämnades förslag till inriktning på den långsiktiga forskningspolitikens, med ett fokus på satsningar fram till 2020. Tre internationella och två nationella områden anges i propositionen som särskilt viktiga samhällsutmaningar och prioriteringar under det kommande årtiondet. De tre internationella utmaningarna avser klimat, digitalisering, samt hälsa- och livsvetenskap. De två nationella utmaningarna gäller att skapa ett hållbart samhällsbyggande och att höja kvaliteten i den svenska skolan. Förslagen i forskningspropositionen innebär också att sju nya tioåriga nationella forskningsprogram startas upp. Programmen bygger på samverkan mellan forskarna, forskningsfinansiärer och samhällsaktörer. De nationella programmen ska vara kopplade till relevanta internationella forskningsprogram. De sju nya programmen är inriktade på följande områden, som är av betydelse för genomförandet av flera delar av Agenda 2030:

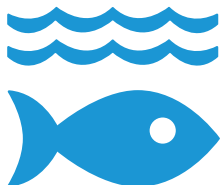
- » klimat,
- » hållbart samhällsbyggande,
- » social bostadspolitik,
- » migration och integration,
- » antibiotikaresistens,
- » tillämpad välfärdsforskning, och
- » arbetslivsforskning.

Förslagen i regeringens proposition Forskning och innovation på energiområdet för ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet ligger i linje med den parlamentariska ramöverenskommelsen 2016 för Sveriges energipolitik, den så kallade Energiöverenskommelsen, som anger just dessa tre grundpelare.

Forskning i samverkan och partnerskap

Nedan redogörs för några illustrativa exempel på initiativ som genomförs av det svenska forskarsamhället i samverkan och partnerskap med ett flertal andra aktörer.

Vatten & Hav

Varje år anordnas Världsvattenveckan i Stockholm, som samlar hundratals vattenexperter från hela världen. Stockholm International Water Institute organiserar veckan och leder en rad olika projekt och program som utifrån evidensbaserad forskning bidrar till genomförandet av en rad olika vattenrelaterade mål i Agenda 2030. Ett sådant program är Sweden Textile Water Initiative, som delvis finansieras av Sida. Programmet för samman forskare och representanter från näringslivet för att tillsammans säkra att textilindustrin tar ansvar för vattenfrågor i sina verksamheter. Arbetet har lett till en ökad förståelse och kunskap bland alla inblandade aktörer kring rättigheter och skyldigheter gällande vattenfrågor. Initiativet har också bidragit till minskade föroreningar och ökad resurseffektivitet vid användningen av vatten, energi och kemikalier i textilproduktionen. Tusentals arbetare har utbildats i hållbar vattenanvändning i flera hundra fabriker i Kina, Indien, Bangladesh, Turkiet och Etiopien.

SLU bidrar aktivt till kunskapsuppbyggnad för en bättre havsmiljö med fokus på hav som omsluter Sveriges kust, nämligen Östersjön, Kattegatt och Skagerrak. Tillsammans med fiskerinäringen och nationella myndigheter utvecklar man selektiva fiskemetoder som syftar till att minska oönskad fångst i svenskt fiske. Även SRC arbetar med fiskerinäringen och organiserade för en tid sedan en högnivådialog med några av världens mest inflytelserika livsmedelsföretag i fiskeindustrin. Detta resulterade i åtaganden för att förbättra öppenheten och spårbarheten samt minska förekomsten av olagligt i företagens leveranskedjor.

Motståndskraftiga samhällen och landskapsansats för hållbar markanvändning

Det finns en ökande insikt om behovet av att integrera motståndskraften (det vill säga resilience) som en del i utvecklingsåtgärder i flera sektorer, skalor och regioner. Detta erkännande härrör från den dubbla utmaningen av ökad social och miljömässig turbulens i en alltmer globaliserad värld. Med tanke på hur brådskande det är att möta behovet av utveckling i fattiga och utsatta länder, samtidigt som de livsuppehållande ekosystemen är under hård press blir det allt viktigare att hitta lösningar för att skapa motståndskraftiga samhällen och hållbart nyttja naturresurserna.

SRC står som värd för Guidance for Resilience in the Anthropocene: Investment for Development, som är ett initiativ som ska fungera som en strategisk kunskapspartner med syftet att identifiera, ge ökad genomslagskraft, och skala upp lokalt drivna innovativa lösningar för att bidra till att skapa motståndskraftiga samhällen för hundratals miljoner människor i Sahel, på Afrikas horn samt i Syd- och Sydostasien. Sida finansierar initiativet.

SEI är en aktiv partner i det globala nätverket Independent Research Forum, som består av tio ledande forskarinstitut och tankesmedjor för hållbar utveckling runt om i världen. Genom olika symposier och möten arbetar man med experter och förhandlare för hållbar utveckling för att öka kunskapen om och förståelsen för Agenda 2030 och bygga kapacitet för dess genomförande.

SEI är även värd för Swedish International Agriculture Network Initiative (SIANI), som stödjer och främjar svensk kunskapsutveckling och förmedling av information kring frågor som rör fattigdomsbekämpning genom hållbart jordbruk och global livsmedelsförsörjning. SIANI arbetar i linje med synsättet i PGU och agerar sektorsövergripande i samverkan med ett stort antal aktörer i den svenska resursbasen. Genom att lyfta fram problem och ta emot bidrag från olika sektorer verkar SIANI och andra svenska nätverk och klusterbildningar, som Agroforestry Network och Stockholm International Water Institutes klustergrupp vatten i landskap, för hållbar markanvändning med en landskapsansats. Denna lyfts också fram allt mer globalt genom bland annat det arbete som Center for International Forestry Research gjort inom ramen för Global Landscape Forum, som normalt anordnas i samband med globala klimatförhandlingar. Genom att arbeta med en landskapsansats kan eventuella målkonflikter synliggöras, och möjliga synergier eftersträvas, i genomförandet av Agenda 2030.

Internationellt

Sverige agerar internationellt på många områden och i ett flertal olika former, för att genomföra Agenda 2030: bilateralt i förbindelserna med andra stater och internationella aktörer, som medlem av EU, som medlemsstat i FN-systemet och i internationella finansiella institutioner. Sverige för sedan länge en aktiv utrikespolitik såväl i närområdet som globalt.

För att bidra till genomförandet av Agenda 2030 utanför Sveriges gränser är PGU det viktigaste verktyget. Politiken syftar till att konsekvent eftersträva samstämmighet mellan olika politikområden där förhållanden, beslut och åtgärder

i Sverige har direkt eller indirekt koppling till agendan och de globala målen och delmålen inte bara i Sverige utan också i andra delar av världen. Det kan gälla förhållanden eller förbindelser på ett stort antal områden, såsom till exempel utrikes- och säkerhetsfrågor, handelsfrågor, miljö- och klimatfrågor, konsumtions- och produktionsmönster, tillväxt- och energifrågor, migrations- och flyktingfrågor, respekten för mänskliga rättigheter, hälsa och utbildning, arbetsmarknad och jobb, fattigdom och socioekonomisk utsatthet, väpnade konflikter samt terrorism och våld. Addis Abeba-agendan, det nya globala ramverket för finansiering av hållbar utveckling, är en integrerad del av, och medel för, genomförandet av Agenda 2030.

Hösten 2014 lanserade regeringen den feministiska utrikespolitiken. Den innebär att Sverige också internationellt intensifierar arbetet för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Den feministiska utrikespolitiken utgår från de fyra R:en. Utrikesförvaltningen ska, i allt den gör, sträva efter att stärka alla kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser, med utgångspunkt i kunskap om den realitet där de lever⁴⁵.

45 Se vidare avsnitt 7.

Sveriges utvecklingssamarbete och det humanitära biståndet är tydligt inriktat på att stödja genomförandet av Agenda 2030 och sammanfoga de tre dimensionerna av hållbarhet. Sveriges bistånd uppgår årligen till cirka 1 procent av landets BNI.

För att stärka det globala arbetet för Agenda 2030 har Sverige tagit initiativ till kampanjen #FirstGeneration, som drivs i samverkan med internationella och lokala aktörer. Kampanjen syftar till att nya och yngre målgrupper tar sig an utmaningar som är kopplade till de globala målen för hållbar utveckling. Med tanke på att nästan hälften av jordens befolkning är under 25 år så är nyckeln till en hållbar framtid förmågan att omvandla kunskap till engagemang bland unga elever och studenter. Kampanjen bidrar till att skapa engagemang, stärka kommunikationen och bredda den folkliga förankringen av Agenda 2030 och de globala målen. #FirstGeneration är en del av Sveriges och de svenska utlandsmyndigheternas arbete med offentlig diplomati runt om i världen. Genom att samverka med en mångfald aktörer vill Sverige bidra till att påverka andra länders arbete i en positiv riktning.

Europeiska unionen

Inom EU agerar och bidrar Sverige på alla områden för att unionens politik, strategier och agerande, både inom EU som region, och externt, ska präglas och vägledas av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Att utveckla den gemensamma kraften hos EU till stöd för Agenda 2030 är en viktig faktor för att man i Europa och globalt ska kunna uppnå målen.

Ett bland många konkreta exempel på Sveriges bidrag inom unionen är EU:s beslut i mars 2017 om vad som ska gälla för EU:s utsläppshandelssystem i framtiden. Det nya handelssystemet anpassas till Parisavtalet om klimatet. Sverige fick i förhandlingarna gehör för flera förslag i stärkande riktning, bland annat om priset på utsläpp och att ta bort fler utsläppsrätter från marknaden.

I maj 2017 antogs EU:s nya utvecklingspolicy The New European Consensus on Development, som ramas in av och är anpassad efter Agenda 2030 och de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Utvecklingspolicyn är ett viktigt verktyg för EU och dess medlemsstater i arbetet med att genomföra agendan och uppfylla målen om hållbar utveckling. I juni 2017 förväntas rådsslutsatser om hur EU:s interna och externa politik ska bidra till genomförandet av Agenda 2030.

När det gäller förhandlingarna om reformen av EU:s gemensamma asylpolitik är Sverige drivande för ökad solidaritet och gemensamt ansvarstagande av alla medlemsstater. Riksdagen har beslutat att tillfälligt anpassa den svenska asyl-lagstiftningen till den miniminivå som gäller enligt EU-rätten och internationella konventioner.

I samtliga av dessa och andra processer har Sverige verkat för att EU ska använda de redskap som står till buds på ett ambitiöst och komplementärt sätt i förhållande till nationella och andra internationella insatser. Sverige har inom EU fått gehör för att genomförandet av agendan bör leda till omställning för hållbarhet, vilket innefattar frågor som jämställdhet, mänskliga rättigheter, miljö, fred och säkerhet, hållbart företagande, handel, social dialog samt reproduktiv hälsa.

Förenta nationerna och internationella finansiella institutioner

Stödet till FN och FN-stadgan är sedan länge en grundbult i svensk utrikespolitik. Inom hela FN-systemet, inklusive i säkerhetsrådet under innevarande mandatperiod, verkar Sverige för att stärka stödet för och genomförandet av Agenda 2030 i de olika organens och institutionernas policyer, beslut och konkreta insatser runtom i världen. Den årliga uppföljningen av Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling i HLPF är en angelägen uppgift. Sverige ger sedan länge betydande finansiellt stöd till FN-systemets olika delar.

Sverige ser det som viktigt för genomförandet av Agenda 2030 att FN och medlemsstaterna ger särskild uppmärksamhet till kopplingarna mellan konfliktförebyggande och utveckling. Ledarskap är nödvändigt för att kunna hantera effekter på dessa och andra områden som klimatförändringarna också kan ge upphov till. Jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och deltagande på alla nivåer är viktiga mål i sig och förutsättningar för att kunna uppnå samtliga 17 mål.

Sverige stödjer på olika sätt helhjärtat ambitionerna att gå vidare i reformering och modernisering av FN-systemet. Det behövs ett mer integrerat och sammanhängande arbetssätt centralt och på landnivå. Sverige ger finansiellt stöd till bland annat Resident Coordinator-systemet som samordnar FN:s arbete på landnivå och Agenda 2030-samordningen från generalsekreterarens kontor. Sverige verkar även för ökad kärnfinansiering av FN:s fonder och program, då det är en förutsättning för ett långsiktigt och hållbart utvecklingssamarbete.

Sverige verkade aktivt för ökad solidaritet och gemensamt ansvarstagande i New York-deklarationen om flyktingar och migranter samt för att IOM skulle införlivas i FN, och ser detta som en viktig del i arbetet för att underlätta en välfungerande flykting- och migrationspolitik och arbetet med de globala ramverken Global compact on refugees respektive Global compact on safe, orderly and regular migration.

Sverige verkar i en rad internationella finansiella institutioner, inklusive Världsbanksgruppen, Internationella valutafonden samt de regionala investerings- och utvecklingsbankerna, för att dessa i sin verksamhet ska bidra till Agenda 2030, i enlighet med deras respektive mandat. Institutionerna har en viktig roll för att till exempel finansiera projekt som bidrar till hållbar utveckling till låg ränta, att mobilisera medel till projekt från den privata sektorn samt bistå medlemsländer med rådgivning och teknisk assistans.

Addis Abeba-agendan

Agenda 2030 och Addis Abeba-agendan är sammankopplade. Den senare är en viktig vägledning för och en integrerad del i det operativa genomförandearbetet. För att visa på Addis Abeba-agendans betydelse och dess koppling till Agenda 2030 har regeringen sammanställt rapporten *Towards achieving the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals: Report on the implementation of the Addis Ababa Action Agenda on Financing for Development*. Rapporten presenterades vid Financing for Development Forum i New York i slutet av maj 2017. Den innehåller ett stort antal exempel på verksamheter och åtgärder inom Addis Abeba-agendans sju olika åtgärdsområden som har genomförts av svenska aktörer på olika nivåer, från regering och myndigheter, den privata sektorn och civilsamhällesorganisationer. Avsikten med rapporten och de många exemplen är att visa vad som faktiskt görs i Sverige i enlighet med agendan för utvecklingsfinansiering och samtidigt stimulera diskussionerna vid och efter mötet i New York.

Utvecklingssamarbetet

Sverige har sedan 1960-talet en tradition av ett generöst och ambitiöst bistånd. År 1975 uppnådde Sverige som första land FN:s mål om att bistånd ska utgöra minst 0,7 procent av landets BNI. Sveriges målsättning är dock högre, biståndet ska nå upp till 1 procent av BNI. Sedan 2006 har Sveriges bistånd uppgått till cirka 1 procent av BNI.

Det övergripande målet för svenskt internationellt bistånd, som fastslagits av riksdagen, är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Sedan slutet av 2016 har Sverige ett nytt policyramverk för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Det lägger fast den närmare inriktningen av biståndet och är direkt kopplat till den nya utvecklingsdagordning som etablerades 2015 i samband med antagandet av Agenda 2030, nya åtaganden inom utvecklingsfinansiering i form av Addis Abeba-agendan och Parisavtalet om klimat. Sendairamverket för katastrofriskreducering 2015–2030 behandlas också i ramverket.

I policyramverket anger regeringen två övergripande perspektiv för det svenska utvecklingssamarbetet: fattiga människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet. Därtill lyfter regeringen fram ytterligare tre perspektiv: ett konfliktperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv samt ett miljö- och klimatperspektiv.

Utrikesdepartementet har det överordnade ansvaret för utvecklingspolitiken. Ansvarig myndighet för merparten av det svenska utvecklingssamarbetet är Sida.

Myndigheten arbetar med genomförandet av Agenda 2030 på tre olika nivåer: i det operativa biståndet genom stöd till insatser och dialog på land-, regional, och global nivå, i det normativa arbetet genom stöd till och samverkan med multilaterala och internationella organisationer samt i Sverige tillsammans med andra svenska aktörer, inklusive Regeringskansliet, andra myndigheter, det civila samhället, näringslivet och forskningsinstitutioner. Det internationella arbetet och det operativa biståndet är centralt och har en klar inverkan på ungefär hälften av de 17 globala målen (mål 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 16 och 17). Nedan ges några exempel på de många insatser som genomförs.

Sociala skyddsnät för ökade jobb­möjligheter (Tanzania)

Programmet Productive Social Safety Net i Tanzania är inriktat mot de 10 procent av hushållen i landet som är fattigast. Det har tre huvudkomponenter: villkorade kontantutbetalningar, riktade offentliga jobb­insatser och stöd för att utveckla hushållens försörjningsförmåga. Kontantutbetalningarna görs varannan månad till hushåll som förbinder sig att se till att hushållets barn i skolålder faktiskt går till skolan och att hushållets små barn regelbundet besöker en hälsoklinik. Stödet utbetalas alltid till den vuxna kvinnan i hushållet, förutsatt att hushållet inkluderar en vuxen kvinna. Kontantutbetalningarna omfattar familjer i hela landet och görs i 70 procent av Tanzanias fattigaste byar. De riktade offentliga jobb­insatserna genomförs för närvarande och omfattar en fjärdedel av distrikten i landet. Åtgärderna sätts in under den del av året som de fattigas tillgång till mat går ned. Behovet av insatser identifieras av bysamfälligheterna i enlighet med vissa kriterier, som också omfattar att hänsyn ska tas till miljö­ och klimatförändringarna. Stödet för att utveckla fattiga hushålls försörjningsförmåga är i en uppstartsfas. Avsikten är att ge de deltagande hushållen ökade möjligheter att ta sig ur fattigdom.

Programmet omfattar flera av målen i Agenda 2030. Fattigdomsinriktningen är tydlig, med en stark betoning på att ingen ska lämnas efter. Insatsen kräver nationellt ägarskap och inhemsk medfinansiering.

SRHR för flickor och unga kvinnor (Mozambique)

Insatsen är ett samlat FN-program, på regeringens begäran, för att främja och skydda flickors och unga kvinnors åtnjutande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Insatsen har ett helhetsperspektiv, som ser flickorna och de unga kvinnorna som individer med egenmakt och inte som offer. Genom ökade kunskaper, självständighet och förmåga när det gäller den egna hälsan, främjas också kvinnornas deltagande i samhällslivet och de egna ekonomiska möjligheterna. Insatsen syftar också till att förändra omgivningens insikt om betydelsen av SRHR såväl lokalt som på regeringsnivå. Programmet genomförs gemensamt, under ledning av UNFPA, av UNICEF, UN Women och UNESCO.

Insatsen är ett exempel på partnerskap mellan Mozambiques regering och det internationella samfundet där det gemensamma svaret från FN-systemet sker i god "delivering as one"-anda.

Förbättrade relationer i beklädnadsindustrin (Kambodja)

Projektet syftar till att förbättra relationerna inom beklädnadsindustrin i Kambodja genom en blandning av rådgivning och kapacitetsstöd på tre nivåer: företagsnivån, sektorsnivån och den nationella nivån. Avsikten är att härigenom också bidra till att förbättra arbetsförhållandena, lönerna, och yrkesskickligheten för arbetare i landets textilindustri.

På företagsnivån arbetar projektet med en känd internationell klädfirma, H&M, för att få fram åtaganden från andra företag att genomföra en överenskommelse om att förbättra förhållandena inom beklädnadsindustrin. I överenskommelsen ingår att eliminera orättvisa, och främja goda, arbetsförhållanden, inklusive kollektiva förhandlingar och jämställdhet. På sektorsnivån arbetar projektet med förbundet för beklädnadsindustrins företag och större fackföreningar för att främja kunskapen om och intresset för överenskommelsen om arbetsförhållandena och den nationella lagstiftningen på arbetsmarknaden samt för att öka skickligheten att föra förhandlingar. På den nationella nivån arbetar projektet med arbetsmarknadsministeriet för att öka skickligheterna när det gäller bland annat förlikningar samt att stödja lagstiftningsarbete och regelverk. Det svenska fackförbundet IF Metall har lett utbildningar på företagsnivån.

Insatsen är ett flerparsamarbete med nationella kambodjanska motparter, inklusive från den offentliga sektorn, internationella och lokala företag, fackföreningar och ILO. Projektet kopplar också till Addis Abeba-agendan för utvecklingsfinansiering.

Hållbara skattesystem

Många utvecklingsländer är bland de hårdast drabbade av det internationella skatteundandragandet. Det behövs mer än ett utvecklat informationsutbyte för att göra det möjligt för utvecklingsländer att upptäcka och motverka skatteflykt och driva in skatter i enlighet med deras nationella skattelagstiftning. Det stöd till kapacitetsuppbyggnad på området som ges av olika internationella organisationer och länder är av stor betydelse. Sverige stödjer detta arbete, bland annat genom biståndsfinansierade insatser som Skatteverket har gjort i till exempel Kenya, Mozambique, Kambodja och Moldavien.

Samordningen av de olika kapacitetsuppbyggande insatserna är angelägen. Sverige kommer att engagera sig för att stärka det internationella samarbetet gällande kapacitetsuppbyggnad på skatteområdet.

Mål- och intressekonflikter ska identifieras och hanteras

I det pågående och framtida arbetet för att förverkliga de 17 globala målen för hållbar utveckling i Sverige och för att bidra till genomförandet globalt kan det uppstå olika mål- och intressekonflikter. Regeringen ser det som angeläget och som en naturlig del av samstämmighetsperspektivet att identifiera potentiella eller faktiska konflikter för att så rationellt som möjligt kunna göra medvetna avvägningar och val i genomförandet av agendan.

I det följande ges kortfattat två exempel på mål- och intressekonflikter. Dessa och flera andra exempel behandlas i regeringens skrivelse Politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030⁴⁶.

Konsumtion och hållbar global utveckling

Svensk konsumtion kan bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Enligt beräkningar från SCB svarar exempelvis livsmedel och transporter för ungefär en tredjedel vardera av hushållens totala konsumtionsbaserade utsläpp. Beräkningarna visar att utsläpp från boende tenderar att minska, medan utsläpp från transporter och livsmedel har ökat något jämfört med 1993. Det är främst den del av utsläppen som sker i andra länder som står för ökningen, bland annat till följd av ökad import av livsmedel och ökat internationellt resande.

Naturvårdsverket bedömer att åtgärder för att begränsa klimatpåverkan från resor med flyg och konsumtion av kött är särskilt angelägna. Många konsumenter vill bidra till en hållbar utveckling. Produktmärkning, till exempel energimärkning, frivillig miljömärkning och tillförlitlig information om bilars bränsleförbrukning och utsläpp, är ett verktyg för att underlätta för konsumenter att göra miljö- och klimatsmarta val. Dessutom behövs samhällsstrukturer och ekonomiska incitament som gör det lätt för hushåll och företag att agera hållbart. Frivillig miljömärkning kan också underlätta hållbar offentlig upphandling. Framväxten av olika märkningssystem kan bidra till en omläggning av produktions- och konsumtionsmönster.

Det är samtidigt viktigt att framväxten av olika märkningssystem inte bidrar till handelshinder för företag och exportörer, särskilt i utvecklingsländer. Sverige vill vara ett föregångsland för en fri och rättvis världshandel, bland annat genom att integrera frågor om utveckling, fattigdomsbekämpning, arbetsvillkor, jämställdhet och miljö i handelspolitiken. EU:s frihandelsavtal med tredjeland ska bidra till social rättvisa samt en bättre folkhälsa och miljö. Förutom att EU:s frihandelsavtal uppmuntrar genomförandet av internationella arbetsrättsliga avtal och miljöavtal, sker samarbete kring frågor som är relevanta för de aktuella länderna, till exempel hållbart fiske och användning av kemikalier samt samarbete kring frågor som rör hållbart företagande. Sverige arbetar för progressiva internationella handelsavtal, där handelshinder rivs och där frågor om utveckling, fattigdomsbekämpning, arbetsvillkor, jämställdhet och miljö integreras. Utbildning på alla nivåer, liksom forskning och nyttiggörande av forskningsresultat, har en stor betydelse för att ge medborgare kunskap och färdigheter att bidra till en omställningsprocess samt för att möta företagets behov av rätt kompetens för en grön omställning.

För att främja en hållbar konsumtion är det även viktigt att vidta åtgärder i produktionsländerna, så nära källan till problemet som möjligt. Det kan exempelvis röra sig om kapacitetsutveckling i relevanta myndigheter i utvecklingsländer och om hjälp till att ställa om produktionen. Det är viktigt att stödja utvecklingsländernas vetenskapliga och tekniska kapacitet för att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Det är även av vikt att fortsätta arbetet med att identifiera vilka produktgrupper som har mest miljö- och klimatpåverkan, liksom vilka Sveriges viktigaste handelspartner för dessa varugrupper är, i syfte att utveckla relevanta strategier.

Hållbara livsmedelssystem och att minska matsvinnet är centralt. Svinnet förekommer i hela livsmedelskedjan. Hushållen står för en stor del av det totala matsvinnet i Sverige. Jordbruket, liksom utvinningen av produkter från havet, medför miljö- och klimatpåverkan. Att skapa ett hållbart jordbruk är en utmaning för många länder. Det går många gånger åt stora mängder vatten och energi för primärproduktionen, resurser som ofta är en bristvara, särskilt för människor som lever i fattigdom. Det finns en potential att minska dessa miljöproblem genom anpassade åtgärder i jordbruksproduktionen, men också genom att minska onödigt livsmedelssvinn i livsmedelskedjan. Sverige har, tillsammans med Japan och WWF International, åtagit sig att leda programmet om hållbara livsstilar och utbildning, inom ramen för FN:s 10-åriga ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion. Enligt beslutet i Rio de Janeiro 1992 ska OECD-länderna vara ledande och stödja utvecklingsländerna i deras omställningsarbete. Målet är att garantera programmets bidrag till att hantera globala utmaningar, såsom klimatförändringar och anpassning, fattigdomsbekämpning, socialt välbefinnande, effektiv resurshantering och bevarande av biologisk mångfald.

Företagande på svåra marknader

Många svenska företag bedriver i dag verksamhet på en internationell arena, ofta på så kallade svåra marknader, och genom globala leverantörskedjor och affärsrelationer. Svåra marknader präglas ofta av politiska, sociala och miljömässiga utmaningar som kan leda till olika mål- och intressekonflikter i förhållande till en rättvis och hållbar global utveckling. Det kan gälla brister i respekten för mänskliga rättigheter, jämställdhet och arbetsvillkor, miljö- och klimatmässig påverkan samt problem med korruption. Kapital- och skatteflykt kan vara en särskild utmaning för länder med svaga institutioner och förekomst av korruption. Regeringens grundsyn är att det är positivt att svenska företag agerar på sådana marknader och att detta kan bidra till att påverka samhällsutvecklingen i en hållbar riktning.

47 Skr. 2015/16:48.

Den svenska regeringens exportstrategi från 2015⁴⁷ syftar till att stärka svenska företags möjligheter till export och internationalisering på viktiga tillväxtmarknader runt om i världen. Ett mål med exportstrategin är att stärka den svenska konkurrenskraften samt att skapa sysselsättning och växande företag i Sverige. En ökad export och internationalisering bidrar även till ekonomisk utveckling i de länder som svenska företag handlar och samarbetar med. Flera av dessa tillväxtmarknader präglas dock av utmaningar när det gäller hållbar utveckling och respekten för mänskliga rättigheter. Det är av särskild betydelse att svenska företag agerar hållbart, som föredömen och i linje med internationella riktlinjer. Detta kan motverka att mål- och intressekonflikter uppstår.

Kontakter och handel mellan människor och länder är i grunden positivt och kan gynna värden som demokrati, jämlikhet, jämställdhet och respekten för mänskliga rättigheter, samt bidra till arbetet med miljö- och klimatutmaningar. Företag kan bidra till mer öppenhet och dialog, vilket kan stärka reforminriktade krafter i länder med en lägre frihetsgrad och därmed leda till en samhällsutveckling i en mer hållbar riktning. Samstämmighet ska därför sökas mellan arbetet med exportmålen och bidraget till en rättvis och hållbar global utveckling. Den svenska regeringens politik för ett hållbart företagande är en viktig del i detta och en grundsten i exportstrategin och i det statliga exportfrämjandet.

Det svenska exportfrämjandet ska präglas av en hög etisk standard och svenska företag ska vara förebilder för hur sociala och miljömässiga ansvarsfrågor integreras i affärsverksamheten. De ska ta miljöhänsyn och respektera mänskliga rättigheter i all sin verksamhet, vilket bland annat kräver särskild uppmärksamhet när affärer görs i länder där dessa frågor och rättigheter är svaga eller inte respekteras fullt ut. Regeringen uppmuntrar de svenska företagen att föra en dialog om mänskliga rättigheter i arbetslivet med olika intressenter, bland annat företrädare för fackföreningar och det civila samhället. Regeringen förväntar sig vidare att svenska företag tillämpar en tydlig antikorrupsionspolicy samt uppmuntrar företagen att utarbeta en skattepolicy och ett internt kontrollsystem.

7

Särskilda teman och svenska initiativ

I detta avsnitt lyfts några exempel på teman och initiativ fram som understryker Sveriges vilja och visar på det konkreta arbetet för att, i samverkan och partnerskap med andra aktörer, bidra till genomförandet av Agenda 2030.

Jämställdhet, kvinnors rättigheter och den feministiska utrikespolitiken

Mål 5 i Agenda 2030 är ett uppfordrande mål och tvärgående tema för alla länder och aktörer. Sverige ser det som angeläget att fortlöpande utveckla kunskaper om och utbyta erfarenheter med andra länder och aktörer om det dagliga och strategiska arbetet för jämställdhet. Jämställdhet är på en och samma gång ett mål i sig, och ett oundgängligt medel för att kunna uppnå alla andra mål i Agenda 2030. För Sverige är såväl arbetet på inom landet som den feministiska utrikespolitiken uttryck för detta synsätt.

Att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv är en mänsklig rättighet och en demokrati- och rättvisefråga. För att säkerställa att jämställdhetsperspektivet systematiskt är avgörande för prioriteringar i beslut och tilldelning av resurser inom alla politikområden har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Till dessa hör bland annat att tillämpningen av jämställdhetsbudgetering i statsbudgeten har stärkts och att ett utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter har genomförts. Regeringen har också sluttit en överenskommelse med kommuner och landsting om att fram till och med 2017 stärka det lokala och regionala jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor. En särskild nationell jämställdhetsmyndighet inrättas från och med den 1 januari 2018.

Målet om jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt kan aldrig uppnås utan mäns och pojkars delaktighet i arbetet. För att synliggöra frågor om män och jämställdhet och frågornas integrering i jämställdhetsarbetet kommer Sverige att bjuda in till en internationell konferens i maj 2018 med jämställdhetsministern som värd. Konferensen är den fjärde i serien International Conference on Men and Equal Opportunities, med deltagare från främst Europa. Konferensens tema är maskulinitet och dess paroll "Challenging norms, Changing ways".

Några av målen som avser jämställdhet har som framgått av redovisningen i tidigare avsnitt uppnåtts för svenskt vidkommande. Dock är avskaffandet av alla former av våld mot alla kvinnor i det offentliga och privata rummet inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och alla typer av exploatering en fortsatt viktig utmaning. I Sverige omfattar arbetet med delmål 5.2 och 5.3 även företeelser som prostitution samt kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi. Regeringen arbetar aktivt för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och har tagit fram en tioårig nationell strategi för ett mer målinriktat och samordnat arbete, som särskilt betonar förebyggande insatser. Som en del i genomförandet av strategin avsätter regeringen 600 miljoner kronor till ett åtgärdsprogram med nya insatser 2017–2020, utöver drygt 300 miljoner kronor i utvecklingsmedel till kommuner och landsting.

Den feministiska utrikespolitiken

Den feministiska utrikespolitiken utgår från fyra R och innebär att den svenska utrikesförvaltningen, i allt den gör, ska sträva efter att stärka alla kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser med utgångspunkt i kunskap om den realitet där de lever.

Arbetet med den feministiska utrikespolitiken sker både integrerat och genom särskilda insatser, multilateralt såväl som bilateralt. Olika verktyg används, såsom löpande omvärldsanalyser, alliansbyggande och påverkansarbete. Genomförandet vägleds av en handlingsplan och har fått draghjälp av ett systematiskt internt arbete inom utrikesförvaltningen. Detta har bland annat innefattat en konkret översyn av förvaltningens rutiner, mallar, riktlinjer och myndighetsstyrning för att säkerställa att de stödjer politiken. I linje med detta har det i bland annat förordningen (2010:1080) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och vägledningen för Utrikesdepartementets bidragshantering tagits in starkare skrivningar om jämställdhetsintegrering.

Den feministiska utrikespolitiken har gjort avtryck. Inom det multilaterala arbetet har utrikesförvaltningen bland annat bidragit till att Agenda 2030 ställer krav på både riktat och integrerat jämställdhetsarbete, att det humanitära arbetet bedrivs med större jämställdhetsmedvetenhet, att klimatfonder och utvecklingsbanker har antagit jämställdhetspolicyer, att givare inom OECD-DAC ser över hur de kan öka stödet till kvinnoorganisationer, att FN:s säkerhetsråd behandlar frågor om kvinnor, fred och säkerhet på ett mer integrerat sätt och får rapportering direkt från kvinnoorganisationer, att ett internationellt initiativ av länder och organisationer har lett till 300 konkreta åtaganden för att förebygga och öka skyddet mot könsrelaterat våld i humanitära kriser samt att både länder och andra aktörer har gjort extra åtaganden för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

I EU har Sverige bland annat varit drivande för att unionens nya jämställdhetsplan (GAP II) ska omfatta allt externt arbete och innehålla ett system för ansvarskrävande. Sverige har också medverkat till att den europeiska utrikestjänsten inrättat en högnivårådgivare för jämställdhet och kvinnor, fred och säkerhet samt utvecklar sitt arbete mot sexuellt och könsrelaterat våld i konflikt.

Sveriges breda bilaterala samarbete har bland annat bidragit till att Frankrike och Irland antagit en sexköpslagstiftning som liknar den svenska, att bland annat Zambia och Sydsudan har fler utbildade barnmorskor tack vare stöd från Sverige, att Tunisien bygger ut sin barnomsorg med inspiration från besök i Sverige, att bland annat Afghanistan samt Irak och Bosnien-Hercegovina med stöd av Sverige har sett över sitt arbete med kvinnor, fred och säkerhet, och att Guatemala och Uganda har samverkat med Sverige och internationella brottmålsdomstolen för att stärka de nationella rättssystemens förmåga att lagföra brott gällande sexuellt och könsrelaterat våld. Sverige har också kunnat bidra till ett ökat deltagande av kvinnor i fredsprocesserna i exempelvis Colombia, Libyen, Mali, Afghanistan, Somalia och Irak, genom bland annat dialog och finansiellt stöd.

Internationellt klimatstöd

Det svenska utvecklingssamarbetet utgår från och genomsyras av ett miljö- och klimatperspektiv. Sverige stödjer aktivt utvecklingsländer i genomförandet av deras nationella åtaganden, Nationally Determined Contribution, inom ramen för Parisavtalet, bland annat genom stöd till utsläppsminskningar och klimatanpassning samt genom kapacitetsutveckling.

Sida har på flera områden förstärkt arbetet med att säkerställa att miljö- och klimataspekter beaktas och integreras i verksamheten. Det har skett en påtaglig ökning av insatser som integrerar ett miljö- och klimatperspektiv. Inriktningen är mot insatser för effektivare bevattning och klimatanpassat jordbruk, renoivering av dammar, upprättande av tidiga varningssystem både nationellt och regionalt, återplantering av skog, infrastruktursatsningar för att förebygga översvämning samt förnybar energi och energieffektivisering.

Inom det multilaterala samarbetet bidrar Sverige i hög grad till internationell klimatfinansiering. Sverige är idag den största givaren per capita till både den Gröna klimatfonden och den Globala miljöfonden och den sjätte respektive åttonde största givaren i absoluta tal till respektive fond. Den Gröna klimatfonden förväntas bli en central aktör för klimatfinansiering i utvecklingsländer och utgör i dag den enskilt största multilaterala klimatfonden. Den Globala miljöfondens roll som finansiell mekanism för FN:s fem klimat- och miljökonventioner⁴⁸ och deras verksamhet är avgörande för att man ska kunna leverera resultat och bidra till utvecklingsländernas möjligheter att uppfylla sina åtaganden enligt Parisavtalet och Agenda 2030. Sverige ger också finansiellt stöd till ett antal andra multilaterala klimatfonder. Genom ett aktivt styrelsearbete i dessa institutioner verkar Sverige för en prioriterad klimat- och biståndspolitisk inriktning i policyramverket. Bland annat har Sverige med framgång verkat för att förbättra tillgången till klimatfinansiering för de minst utvecklade länderna och små önationer med utvecklingsstatus, för att bistå dessa länder i genomförandet av de nationella åtagandena inom ramen för Parisavtalet.

Sverige har också aktivt verkat för att öka samverkan med den privata sektorn samt ställa om globala finansiella flöden i en koldioxidsnål och klimatrezilient riktning i enlighet med Parisavtalet. Sverige för bland annat en aktiv dialog med internationella finansiella institutioner om att på sikt fasa ut allt stöd till fossila bränslen.

48 UNFCCC, CBD, UNCCD, POPs och Minamata

Sverige har också tagit initiativ till en internationell studie om den multilaterala klimatfinansieringsarkitekturen i syfte att bidra till ökad effektivitet och samstämmighet. Ett bättre samarbete och en ökad specialisering mellan fonderna är en förutsättning för att kunna mobilisera och kanalisera klimatfinansiering i stor skala.

Miljö- och klimatfrågorna fortsätter också att stå högt på agendan för Sverige i arbetet i de multilaterala utvecklingsbankerna. I de senaste förhandlingarna om påfyllnad av Världsbankens fond för låginkomstländer, International Development Association (IDA), har Sverige fått gehör för ett antal nya åtaganden inom klimat som gör fonden till en nyckelspelare i genomförandet av Parisavtalet. Världsbanken ska utveckla klimatriskanalyser, öka den förnybara energiproduktionen i IDA-länderna, säkerställa att bankens samtliga landstrategier reflekterar mottagarländernas nationella klimatplaner och ge stöd till implementeringen av minst tio sådana. Dessutom ska man tillämpa ett så kallat skuggpris på koldioxid inom all verksamhet i relevanta sektorer.

FN:s havskonferens i New York 2017

Sverige tog tillsammans med Fiji initiativ till FN:s stora havskonferens i New York den 5–9 juni 2017 och finansierade även konferensen. Initiativet är ett substantiellt bidrag till det internationella genomförandet av Agenda 2030 och särskilt arbetet för att uppnå mål 14 om hav och marina resurser. Utvecklingen i världshaven går för närvarande åt fel håll. De minst utvecklade länderna och små ö-stater är särskilt sårbara och beroende av haven. Det är angeläget att havskonferensen ger resultat som tar hänsyn till och genom konkreta åtgärder stödjer dessa länder och fattiga befolkningar i kustsamhällen. Det behövs en kraftsamling från världssamfundet för att vända den negativa utvecklingen.

Sveriges förhoppning är att havskonferensen ska mobilisera ett förnyat och utvidgat engagemang hos regeringar, näringsliv, forskarsamhället och kunskapsinstitutioner, och civilsamhälle som leder till verkningfulla åtgärder för att nå mål 14 och dess sju delmål. Konferensen ska stimulera till ökad samverkan och nya och innovativa partnerskap.

Genom konferensens politiska och handlingsinriktade deklARATION, Call for Action, pekar FN:s medlemsstater ut vägen för fortsatta åtgärder för ett hållbart hav.

Stater, tillsammans med aktörer från näringslivet, det civila samhället och kunskapsamhället, uppmanas att vid konferensen annonsera frivilliga konkreta åtaganden som stöd till arbetet för att uppnå mål 14 om hav och marina resurser på nationell, regional och internationell nivå. Avsikten är också att de interaktiva partnerskapsdialogerna under själva konferensen, med fokus på de sju delmålen under mål 14, ska resultera i substantiella rekommendationer för det fortsatta internationella arbetet med att uppnå det globala målet.

Konferensens resultat innebär bidrag till den reguljära uppföljningen av Agenda 2030, främst inom ramen för HLPF.

I arbetet med havskonferensen har Sverige valt att fokusera på fyra områden.

För det första har de utmaningar som de fattigaste länderna, regionerna och befolkningarna står inför lyfts fram, särskilt de minst utvecklade länderna och små ö-nationer under utveckling. För det andra har fokus lagts på att minska förorening och nedskräpning av haven. Mer än 80 procent av alla föroreningar och skräp i haven kommer från källor på land. Särskilt oroande är omfattningen av plaster som hamnar i haven. Sveriges tredje prioritet är att verka för utvecklingen av en hållbar havsbaserad ekonomi. Det är nödvändigt att få stopp på det ohållbara nyttjandet av havens fiskbestånd. Illegalt och oreglerat fiske, som inte heller rapporteras, utarmar havens resurser och försämrar möjligheterna till en hållbar utkomst, särskilt för fattiga människor. Den fjärde prioriteringen är att tydliggöra kopplingen mellan hav och klimat. Utsläppen av växthusgaser påverkar klimatet, värmer och försurar haven samt bidrar till havsnivåhöjningen. Detta innebär en ökad sårbarhet för kustnära ekosystem och samhällen. Det är av avgörande betydelse för den biologiska mångfalden i havet att hejda klimatförändringarna och restaurera och skydda ekosystemen.

Stödet till FN:s havskonferens är ett påtagligt uttryck för Sveriges fortsatta och ökande engagemang globalt för målen i Agenda 2030. Som nämnts kommer havsfrågorna även att få ett ökat fokus inom ramen för Sveriges internationella utvecklingssamarbete.

Initiativet Global Deal

Global Deal är ett partnerskap i linje med mål 17 för att bidra till att olika mål i Agenda 2030 uppnås, framför allt mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Global Deal lanserades i september 2016 i New York av Sveriges statsminister, tillsammans med cheferna för ILO och OECD, och en kärngrupp av länder, företag, arbetsgivarorganisationer, fackföreningar och andra organisationer. Syftet med Global Deal-initiativet är att främja och stärka dialogen och samarbetet mellan arbetsmarknadens parter för att förbättra anställningsvillkor och produktivitet. Välfungerande arbetsmarknadsrelationer och anständiga arbeten bidrar till minskad ojämlikhet och en inkluderande ekonomisk utveckling, till gagn för arbetare, företag och samhällen.

Grunden i initiativet är Global Deal-deklarationen som en intresserad partner ansluter sig till. Genom att skriva under deklarationen, som inte är ett avtal, förbinder sig partnern att göra frivilliga åtaganden i förhållande till den kontext som aktören verkar i. I enlighet med deklarationen innebär det frivilliga åtagandet bland annat följande:

- » för stater, att dessa ratificerar eller tar steg i riktning mot att ratificera och respektera ILO:s kärnkonventioner,
- » för arbetsgivare, att dessa agerar med ett socialt ansvar och är beredda att förhandla fram överenskommelser lokalt, nationellt, regionalt eller globalt, och
- » för fackföreningar, att dessa agerar i överensstämmelse med sitt sociala ansvar när de förhandlar, men också bidrar till den övergripande utvecklingen av företaget eller organisationen.

Exempel på åtaganden är till exempel att utveckla kapacitetshöjande insatser för institutionerna på arbetsmarknaden i ett land, ingå samarbetsprojekt av olika slag mellan intresserade parter, stärka arbetet med social dialog på det nationella, regionala och internationella planet samt utveckla plattformar för dialog och erfarenhetsutbyte kring viktiga frågor.

Associerade länder är för närvarande: Angola, Argentina, Bangladesh, Belgien, Chile, Colombia, Etiopien, Indonesien, Kambodja, Kanada, Sydafrika, Tunisien, Uruguay, Sverige och Österrike. Det finns ett uttalat intresse från flera andra länder att ansluta sig till initiativet. Flera företag, fackföreningar och andra organisationer är också associerade partners.

Under 2017 kommer en rad internationella möten att arrangeras i syfte att utveckla Global Deal-arbetet. Förhoppningen är att fler partnerländer, företag, fackföreningar och andra organisationer associerar sig under 2017. En inriktning kommer att vara att stärka samarbetet med företrädare för den privata sektorn. Studier kommer att genomföras, bland annat om Business Case for Global Deal. Arbetet sker i nära samarbete med OECD och ILO. En första Global Deal Flagship rapport kommer att tas fram under 2017.

Sverige har åtagit sig att i den initiala fasen stå som värdar för sekretariatet för och viss samordning av Global Deal. Förhoppningen är att samordningen 2018 ska övertas av en etablerad internationell organisation.

Innovationspolitik och strategiska samverkansprogram

De många utmaningar som Agenda 2030 innefattar behöver analyseras och tas om hand på flerdimensionella sätt i framåtsyftande partnerskap. Det nationella innovationsrådet är ett rådgivande organ till regeringen. Det leds av statsministern och består av fem ministrar och tio rådgivande medlemmar från näringslivet och forskarvärlden. Dialogen sker i samverkan med näringslivet, arbetsmarknadens parter, forskarsamhället och andra berörda aktörer.

Innovationsrådet behandlar frågor av betydelse för den ekonomiska politiken och frågor om regeringens innovationspolitik, såsom den tar sig uttryck inom bland annat närings-, forsknings-, utbildnings-, handels-, miljö-, förvaltnings-, digitaliserings- och regionalpolitiken. Exempel på områden som behandlats i rådet är forsknings- och innovationspropositionen, entreprenörskap, offentlig upphandling, riskkapital, exportstrategin, policyinnovation, normkritisk innovation, rymdutredningen och Agenda 2030.

Innovationsarbete kan bidra till uppfyllandet av merparten av målen och delmålen i Agenda 2030. Flertalet av de globala målen kräver en innovationsdriven utveckling för att kunna uppnås. Som exempel bland många områden kan nämnas hälsa, utbildning, klimat och ekosystem på land och till havs, hållbar energi och urban utveckling.

Utifrån diskussioner i Innovationsrådet har regeringen etablerat fem strategiska samverkansprogram. Programmen ska driva på förnyelse i näringsliv och samhälle. Programmen innebär ett utvecklat samarbete mellan politik, myndigheter, näringsliv, civilsamhälle samt universitet och högskolor. Diskussionerna förs på hög strategisk nivå och flera ansvariga statsråd deltar i de samverkansgrupper som är kopplade till varje program. Samverkansprogrammen beskrivs kortfattat nedan.

» Nästa generations resor och transporter: Sverige behöver utveckla ett mer transporteffektivt samhälle där transporterna används smartare och med mer resurseffektiva fordon. Samverkansprogrammet inkluderar alla färdsätt och har ett övergripande perspektiv där alla trafikslag ska samverka för att lösa kvinnors och mäns resor och behov av transporter av gods.

» Smarta städer: En smart stad utnyttjar informations- och kommunikationsteknologi, för att förbättra kvalitet, prestanda och interaktivitet när det gäller kommunala tjänster, för att minska kostnaderna och resursförbrukningen och för att förbättra kontakten mellan medborgare och myndigheter.

» Cirkulär och biobaserad ekonomi: Sverige vill klara livsmedelsförsörjningen, energifrågan och övergången till en cirkulär och biobaserad ekonomi genom ett samlat grepp. Det handlar om nya sätt att tillvarata jordens resurser och grundläggande är en hållbar och giftfri råvaruproduktion. Syftet med samverkansprogrammet är att gemensamt kraftsamla innovationsinsatser för att den biobaserade ekonomins andel ska växa och främja cirkulära lösningar.

» Life science: Sverige har på många områden en hög kunskapsnivå och kompetens när det gäller utveckling och produktion. Det finns en hälso- och sjukvård av hög kvalitet som ska omfatta alla invånare, och en tradition av samverkan som behöver öka för att lösa utmaningar på hälsoområdet. Samverkan mellan vård, näringsliv och akademi behövs för att få fram nya innovativa läkemedel, vårdmetoder och medicinteknik som ska komma samhället till del, många med lösningar som drar nytta av den digitala tekniken.

» Uppkopplad industri och nya material: För att stimulera en bred digitalisering av svensk industri behövs en kraftsamling i form av samarbete mellan aktörer. Samverkan ska stärkas mellan etablerad industri, it- och telekomföretag, tjänsteföretag, unga företag i digitaliseringens framkant samt olika forskningsmiljöer för att främja en utveckling präglad av innovationer.

Initiativ mot antibiotikaresistens

Antibiotikaresistens är ett gräns- och sektoröverskridande hot mot människors och djurs hälsa som ökar i omfattning i världen. Antibiotikaresistens medför ökade ekonomiska kostnader och har negativa följder för arbetet med hållbar ut-

veckling världen över. Sverige har ett jämförelsevis gott resistensläge för både människor och djur. Detta beror på ett aktivt engagemang av flera olika aktörer under lång tid, men situationen påverkas av en försämrad global situation.

Den svenska regeringen prioriterar sedan länge antibiotikaresistensfrågan nationellt såväl som internationellt. Det framgår bland annat av den svenska strategin för arbetet mot antibiotikaresistens från 2016, den nationella säkerhetsstrategin, forskningspropositionen⁴⁹ politiken för global utveckling i genomförandet av Agenda 2030⁵⁰ samt policyramverket för svenskt utvecklings-samarbete och humanitärt bistånd⁵¹. Sverige har varit drivande för att få upp frågan om antibiotikaresistens på den internationella dagordningen och framhåller vikten av ledarskap i de multilaterala processerna, inom EU och genom bilaterala kontakter och samarbeten.

49 Prop. 2016/17:50.

50 Skr. 2015/16:182.

51 Skr. 2016/17:60.

På internationell nivå har viktiga framsteg gjorts under senare år. En global handlingsplan om antimikrobiell resistens (AMR) antogs under 2015 av de styrande organen inom Världshälsoorganisationen (WHO), Världsförbundet för djurhälsa och FAO. Ett högnivåmöte om AMR hölls vid FN:s generalförsamling 2016. Generalförsamlingen antog en politisk deklaration, som bland annat bekräftar frågans vikt, befintliga åtaganden och behovet av vidare åtgärder inom olika sektorer och nivåer.

Sverige bidrar på flera sätt till genomförandet av den globala handlingsplanen. Ett exempel är att Folkhälsomyndigheten fått i uppdrag att stödja genomförandet av handlingsplanen. Som ett led i detta arbete utsåg WHO 2016 ett samarbetscentrum vid myndigheten. Arbetet fokuserar på resistensövervakning för att synliggöra problemet och tillhandahålla information som grund för vidare åtgärder.

Antibiotikaresistens måste bekämpas tvärssektoriellt. Det innebär att insatser behövs inom ett flertal områden, såsom människors och djurs hälsa, miljö, forskning, utbildning, handel och internationellt utvecklings-samarbete. Mot denna bakgrund arbetar flera svenska myndigheter och icke-statliga aktörer på olika nivåer och utifrån olika infallsvinklar.

I mars 2017 gav regeringen Folkhälsomyndigheten och Statens jordbruksverk i uppdrag att gemensamt ansvara för en nationell samverkansfunktion för att främja ett tvärssektoriellt arbete mot antibiotikaresistens. Flera andra myndigheter fick också i uppdrag att bidra till arbetet. Uppdraget omfattar att uppdatera den nuvarande handlingsplanen inom området. Härutöver finns flera andra myndighetsuppdrag som rör arbetet mot antibiotikaresistens. Läkemedelsverket har till exempel i uppdrag att bidra till ökad miljöhänsyn i läkemedelslagstiftningen inom EU och internationellt.

8.

Sveriges fortsatta arbete

Regeringen ser med tillförsikt på det fortsatta arbetet i Sverige och på internationell nivå för att genomföra Agenda 2030 och bidra till att uppfylla de globala målen. Samverkan samt gamla och nya partnerskap mellan och med många samhällsaktörer i Sverige sedan 2015 har visat på ett stort engagemang och intresse för den globala agendan och de utmaningar och det nytänkande som målen och delmålen ger upphov till.

Ny teknik och digitalisering är starka drivkrafter i samhällsutvecklingen. Digitaliseringen påverkar såväl den offentliga sektorn som näringslivet och den enskilda individen och kan, rätt använd, skapa förutsättningar för hållbar tillväxt och välfärd, minskad ojämlikhet och ökad jämställdhet.

Den offentliga sektorn har ett ansvar att visa ledarskap lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Det är avgörande att alla kommuner och landsting deltar i arbetet. Förutsättningen för framgång är också att det breda engagemanget hos befolkningen, inte minst bland de många unga, växer och stärks. En omfattande folkbildning över tid behövs, vilket också är en förutsättning för att kunna överlämna ansvaret för ledarskap och genomförandet av Agenda 2030 mellan generationerna.

Skolan, forskarsamhället, de fria medierna och civilsamhällets organisationer är viktiga aktörer för att sprida kunskap om Agenda 2030 och de globala målen, liksom för att ifrågasätta och utkräva ansvar när det gäller genomförandet av agendan.

Näringslivet och arbetsmarknadens parter är särskilt viktiga samhällsaktörer för den omställning som behövs i ekonomin för att uppnå hållbar produktion, med en hållbar tillväxt, och samtidigt bidra till minskad ojämlikhet. För att underlätta och driva på företagens hållbarhetsarbete har regeringen genomfört och kommer att fortsätta vidta en rad konkreta åtgärder inom en mängd politikområden. Genom att leda omställningen för hållbar utveckling stärker det svenska näringslivet sin konkurrenskraft också internationellt.

Alla samhällsaktörer, och alla enskilda individer och hushåll, har bidrag att ge, och ingen ska heller lämnas utanför. Arbetet för att säkerställa Sveriges internationella åtaganden om full respekt för mänskliga rättigheter fortsätter. Särskilda insatser behövs för utsatta personer och grupper i samhället. Hit hör bland annat barn och vuxna i familjer som lever under knappa socioekonomiska

omständigheter eller i särskilt utsatta områden. Även andra grupper som i vardagen riskerar att utsättas för diskriminering kan komma att beröras av dessa insatser, till exempel personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer, samer, romer och nyanlända. Jämställdhet ska främjas i detta arbete.

Sverige har flera utmaningar att ta sig an på olika områden, inte minst nationellt.

En grundbult i den svenska samhällsmodellen är en lång tradition av samarbete och samverkan, såväl nationellt som internationellt. Den inriktningen behövs i högsta grad för genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen. För svensk del kommer därför arbetet för att vidareutveckla existerande partnerskap, och främja och ingå i nya partnerskap, inte minst av tvärsektorieell karaktär, både i Sverige och internationellt, att vara en ledstjärna under de kommande åren.

Regeringen sätter stort värde på samarbetet med näringslivet i genomförandet av Agenda 2030. Många svenska företag ser fördelarna med att använda Agenda 2030 som ett ramverk för sin egen planering och bedriver redan idag, av egen kraft, ett aktivt och ambitiöst hållbarhetsarbete. Företag som arbetar systematiskt med hållbar utveckling är goda exempel och förebilder också för andra företag. Det handlar också om att säkerställa att företagen har förutsättningar för att kunna bidra till agendans genomförande. Med bland annat detta som grund vill regeringen, i nära samarbete med näringslivet, uppmuntra fler företag att bidra till genomförandet av Agenda 2030.

Samarbetet med civilsamhällets organisationer ska fortsatt vägledas av de sex principerna om dialog, självständighet, långsiktighet, öppenhet och insyn, mångfald och kvalitet. De idéburna organisationerna har vid dialogmöte med företrädare för regeringen våren 2017 presenterat en möjlighetslista för hållbar utveckling som identifierar möjliga partnerskap på åtta olika områden. Dessa är: samhällsetablering i utsatta områden, minska ofrivillig ensamhet, folkhälsa för alla, vägar till arbetsmarknaden, etablering av nyanlända, att förebygga våldsbejakande extremism, tidiga insatser för asylsökande och framtidens sjukvård är preventiv. Dessa förslag bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Inför högnivåmötet har företrädare för regeringen vid dialogmöte även träffat företrädare för det unga civilsamhället. Ungdomsrörelsen samlar över 700 000 unga, vilket vittnar om ett starkt engagemang och att man genom rörelsen får reell makt och framtidstro. Genom partnerskap och holistiska lösningar levandegör ungdomar Agenda 2030 och visar att det unga civilsamhällets insatser är särskilt viktiga i arbetet för hållbar utveckling. Företrädarna pekar dock också på växande problem med hot och hat.

Arbetet med miljömålen fortsätter att utvecklas. Delmålen i Agenda 2030 kommer att vara en utgångspunkt i detta arbete.

Regeringen har gett Sida en roll för att främja samverkan i Sverige för Agenda 2030-arbetet. Ett antal aktörspattformar eller partnerskap med bäring på agendan har skapats.

Förslagen i Agenda 2030-delgationens rapport ska nu övervägas. Regeringens ambition är att utforma en övergripande och nationell handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030.

SCB:s kommande rapporter mot slutet av 2017, med förslag till och analys av nationella indikatorer för alla delmål i Agenda 2030 och förslag till uppföljningssystem, blir också viktiga bidrag till regeringens och alla engagerade aktörers överväganden för och medverkan i det fortsatta arbetet. En särskilt intressant och svår del av SCB:s uppdrag gäller att utarbeta och föreslå integrerade indikatorer, med hänsyn till de många kopplingarna mellan de olika målen och delmålen. På grundval av de indikatorer som etableras nationellt gäller det att fastställa vilka kvantitativa eller kvalitativa värden och mål som ska uppnås till senast 2030. Redan existerande uppföljningssystem och angivna mål, som till exempel miljömålssystemet och folkhälsomålen och de nya välfärdsmåtten, ska tas tillvara.

Den svenska regeringen kommer också att vara fortsatt mycket aktiv på det internationella planet bilateralt, inom EU och i FN-systemet, för att stödja och främja genomförandet av Agenda 2030, klimatavtalet från Paris och Addis Abeba-agendan om utvecklingsfinansiering. Den feministiska utrikespolitiken och det svenska utvecklingsbiståndet ska i likhet med tidigare sträva efter att göra positiva avtryck.

Sverige ska i likhet med tidigare vara aktivt i det internationella uppföljningssystem som har etablerats för Agenda 2030 och de globala målen. Sverige kommer även fortsättningsvis aktivt följa upp, dokumentera och rapportera hur arbetet med att implementera Agenda 2030 fortlöper.

